

RAPORT
2015
I-VI 2016 r.

Przeciwdziałanie handlowi ludźmi w Polsce

*Opracowała: Magdalena Zybala
Redakcja: Katarzyna Przybysławska*

 Centrum
Pomocy
Prawnej
Im. Haliny Nieć

RAPORT:

Przeciwdziałanie handlowi ludźmi w Polsce

za rok 2015 oraz I - VI 2016 r.

Kraków, 18.10.2016 r.

Opracowała:
Magdalena Zybala
Redakcja:
Katarzyna Przybysawska
Centrum Pomocy Prawnej im. Haliny Nieć w Krakowie

HANDEL LUDŹMI W POLSCE

Krajowe Centrum Interwencyjno -
Konsultacyjne dla Ofiar Handlu
Ludźmi zapewnia ofiarom
handlu ludźmi kompleksową
pomoc

zakwaterowanie

opieka
medyczna

poradnictwo
interwencyjne
i wsparcie
psychologiczne

pomoc prawna

103

140

34

126

89

195

Beneficjenci KCIK w 2015 r:
- 34 dzieci, 195 dorosłych,
- 140 kobiet, 89 mężczyzn,
- 103 Polaków, 126 cudzoziemców

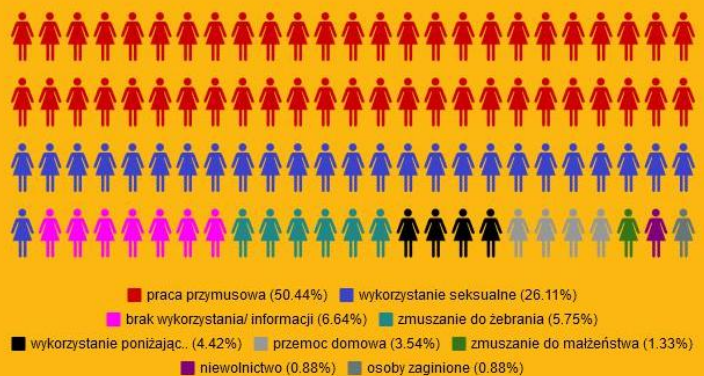
W 2015 r. z pomocy KCIK
skorzystało

229 osób

Państwa pochodzenia beneficjentów
KCIK w 2015 r.

Formy wykorzystania beneficjentów
KCIK w 2015 r.

Beneficjenci KCIK w 2015 r. pochodzili
z 13 państw, w tym z Polski

Najczęstszą formą wykorzystania
beneficjentów KCIK w 2015 r.
była praca przymusowa.

CUDZOZIEMCY - OFIARY HANDLU LUDŹMI W POLSCE W 2015 R.

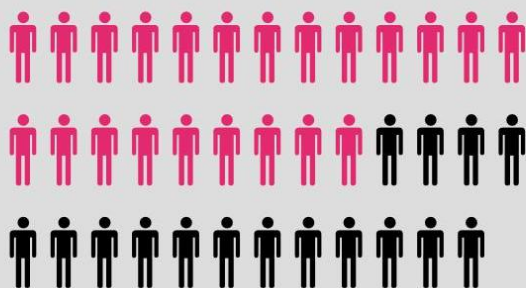
Pomoc cudzoziemcom - ofiarom handlu ludźmi udzielana jest w ramach Programu Wsparcia i Ochrony Ofiar/ Świadków Handlu Ludźmi

Program Wsparcia zapewnia ofiarom handlu ludźmi:

- bezpieczne zakwaterowanie,
- podstawową pomoc medyczną,
- wsparcie psychologiczne,
- wsparcie prawne,
- pomoc w kontaktach z organami ścigania, i wymiarem sprawiedliwości,
- pomoc w legalizacji pobytu,
- wsparcie tłumaczeniowe

W 2015 r. z Programu Wsparcia skorzystało 53 cudzoziemców

Płeć cudzoziemców objętych Programem Wsparcia w 2015 r.

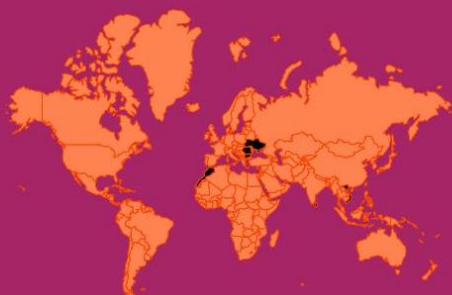
■ kobiety (57.89%) ■ mężczyźni (42.11%)

Wiek cudzoziemców objętych Programem Wsparcia w 2015 r.

■ osoby pełnoletnie (86.84%) ■ małoletni (13.16%)

Państwa pochodzenia cudzoziemców objętych Programem Wsparcia w 2015 r.

Wietnam (23), Bułgaria (6), Sri Lanka (4), Maroko (2), Ukraina (2), Rumunia (1)

Formy wykorzystania cudzoziemców objętych Programem Wsparcia w 2015 r.

■ Praca przymusowa (44.74%) ■ Wykorzystanie poniżające (31.58%)
 ■ Wykorzystanie seksualne (21.05%) ■ Zebractwo (2.63%)

RAPORT:

Przeciwdziałanie handlowi ludźmi w Polsce_za rok 2015 oraz I - VI 2016 r.

1. ŚWIATOWY SYSTEM ZAPOBIEGANIA I ŚCIGANIA HANDLU LUDŹMI	2
1.1. Organizacja Narodów Zjednoczonych	2
1.2. Unia Europejska	3
1.3. Rada Europy	5
2. KRAJOWY SYSTEM ZAPOBIEGANIA I ŚCIGANIA HANDLU LUDŹMI	7
2.1. Polskie rozwiązania prawne dotyczące zwalczania handlu ludźmi	7
2.1.1. Regulacje prawne zawarte w Kodeksie Karnym	7
2.1.2. Krajowy Plan Zwalczania i Zapobiegania Handlowi Ludźmi	8
2.2. Podmioty zaangażowane w walkę z handlem ludźmi	9
2.2.1. Zespół do Spraw Zwalczania i Zapobiegania Handlowi Ludźmi	10
2.2.2. Wojewódzkie Zespoły do Walki z Handlem Ludźmi	11
2.2.3. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych	11
2.2.4. Policja	11
2.2.5. Prokuratura	12
2.2.6. Straż Graniczna	12
2.2.7. Organizacje pozarządowe	12
2.2.8. Ogólnopolska Sieć Organizacji Pozarządowych Przeciwko Handlowi Ludźmi	13
2.3. Krajowe Centrum Interwencyjno- Konsultacyjne dla Ofiar Handlu Ludźmi (KCIK)	13
2.3.1. Program Wsparcia i Ochrony Ofiar/ Świadców Handlu Ludźmi	14
3. HANDEL LUDŹMI W POLSCE W 2015 R. I PIERWSZEJ POŁOWIE 2016 R.	16
3.1. Dane statystyczne Krajowego Centrum Interwencyjno- Konsultacyjnego dla Ofiar Handlu Ludźmi (KCIK) za 2015 r.	16
3.1.1. Beneficjenci KCIK w 2015 r. według krajów pochodzenia	16
3.1.2. Beneficjenci KCIK w 2015 r. według wieku	18
3.1.3. Formy wykorzystania beneficjentów KCIK w 2015 r.	19
3.1.4. Formy pomocy udzielonej beneficjentom KCIK w 2015 r.	20
3.1.5. Powroty cudzoziemców- beneficjentów KCIK w 2015 r. do krajów pochodzenia	21

3.2. Dane statystyczne Krajowego Centrum Interwencyjno - Konsultacyjnego dla Ofiar Handlu Ludźmi (KCIK) za pierwszą połowę 2016 r.	22
3.3. Realizacja Programu Wsparcia i Ochrony Ofiar/ Świadków Handlu Ludźmi w 2015 r.	26
3.3.1. Liczba cudzoziemców objętych Programem Wsparcia w 2015 r.	26
3.3.2. Płeć cudzoziemców objętych Programem Wsparcia w 2015 r.	28
3.3.3. Wiek cudzoziemców objętych Programem Wsparcia w 2015 r.	28
3.3.4. Obywatelstwo ofiar handlu ludźmi zgłoszonych do Programu Wsparcia w 2015 r.	29
3.3.5. Forma wykorzystania ofiar handlu ludźmi zgłoszonych do Programu Wsparcia w 2015 r.	30
3.3.6. Identyfikacja ofiar handlu ludźmi zgłoszonych do Programu Wsparcia w 2015 r.	30
3.3.7. Status pobytu na terytorium RP cudzoziemców zgłoszonych do Programu Wsparcia w 2015 r.	32
3.3. Realizacja Programu Wsparcia i Ochrony Ofiar/ Świadków Handlu Ludźmi w I połowie 2016 r.	33
3.3.1. Liczba cudzoziemców objętych Programem Wsparcia w I połowie 2016 r.	33
3.3.2. Płeć cudzoziemców objętych Programem Wsparcia w I połowie 2016 r.	33
3.3.3. Wiek cudzoziemców objętych Programem Wsparcia w I połowie 2016 r.	34
3.3.4. Obywatelstwo ofiar handlu ludźmi zgłoszonych do Programu Wsparcia w I połowie 2016 r.	34
3.3.5. Forma wykorzystania ofiar handlu ludźmi zgłoszonych do Programu Wsparcia w I poł. 2016 r.	35
3.3.6. Identyfikacja ofiar handlu ludźmi zgłoszonych do Programu Wsparcia w I połowie 2016 r.	35
3.3.7. Status pobytu na terytorium RP cudzoziemców zgłoszonych do Programu Wsparcia w I połowie 2016 r.	36
3.3. Dane statystyczne dotyczące przestępstwa handlu ludźmi w Polsce w 2015 r.	38
3.4. Dane statystyczne dotyczące przestępstwa handlu ludźmi - art. 189a §1 Kodeksu Karnego w pierwszej połowie 2016 r.	41
3.5. Handel dziećmi	42
4. PODSUMOWANIE	45
Spis wykresów:	46

Szanowni Państwo,

Co roku 18 października obchodzony jest jako Europejski Dzień przeciwko Handlowi Ludźmi. Tego dnia Centrum Pomocy Prawnej im. Haliny Nieć ma przyjemność przedstawić Państwu już czwartą edycję corocznego raportu na temat zjawiska handlu ludźmi w Polsce, ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji ofiar cudzoziemskich. W raporcie ujęte zostały dane statystyczne za rok 2015 oraz dane za I połowę roku 2016.

Centrum Pomocy Prawnej im. Haliny Nieć jest funkcjonującą od 14 lat krakowską organizacją pożytku publicznego. Misją CPPHN jest działanie na rzecz ochrony praw człowieka poprzez świadczenie bezpłatnej pomocy prawnej osobom społecznie marginalizowanym oraz wspieranie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego i państwa prawa. Do celów statutowych organizacji należy m.in. prowadzenie działalności naukowej i edukacyjnej, służącej upowszechnianiu i propagowaniu idei poszanowania praw człowieka. Jednym z jej przejawów jest aktywna działalność w dziedzinie zjawiska handlu ludźmi, w szczególności w zakresie wsparcia prawnego dla przebywających w Polsce cudzoziemskich ofiar.

Centrum zajmuje się zwalczaniem handlu ludźmi zarówno w aspekcie praktycznym, jak i teoretycznym. Tematyka handlu ludźmi pojawia się w organizowanych szkoleniach, w szczególności dla funkcjonariuszy Straży Granicznej, ale także pracowników szkół. Kolejną płaszczyzną aktywności CPPHN jest pomoc prawna i identyfikacja ofiar oraz współpraca w tej mierze z Fundacją Przeciwko Handlowi Ludźmi i Niewolnictwu La Strada. Trzecim aspektem tego rodzaju działalności jest realizacja projektów nakierowanych na wzrost świadomości społeczeństwa odnośnie zagrożenia handlem ludźmi, poprzez kampanie społeczne (m.in. kampania z MSW i Policją), wykłady dla prawników, studentów prawa i kierunków pokrewnych jak i dla licealistów. Centrum jest ponadto członkiem Zespołu do Spraw Zwalczania i Zapobiegania Handlowi Ludźmi, będącym opiniodawczo- doradczym organem Prezesa Rady Ministrów oraz członkiem Wojewódzkiego Zespołu do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi, a od 2014 r. partnerem w koordynowanym przez Fundację La Strada projekcie Ogólnopolskiej Sieci Organizacji Pozarządowych Przeciwko Handlowi Ludźmi.

Uzupełnieniem tych działań jest praca badawcza, której przykładem jest niniejszy raport, przygotowany w celu ułatwienia zainteresowanym osobom dostępu do zbiorczych danych na temat zjawiska handlu ludźmi w Polsce, ze szczególnym uwzględnieniem ofiar cudzoziemskich. W prezentowanym opracowaniu znalazły się zarówno informacje odnośnie krajowego, europejskiego i światowego systemu przeciwdziałania handlowi ludźmi, jak i szczegółowe dane statystyczne obrazujące sytuację w Polsce w roku 2015 oraz w pierwszej połowie roku 2016.

Za udostępnienie danych statystycznych, wykorzystanych w niniejszej publikacji, pragniemy serdecznie podziękować Fundacji La Strada, Ministerstwu Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Komendzie Głównej Policji.

Zespół Centrum Pomocy Prawnej im. Haliny Nieć

1. ŚWIATOWY SYSTEM ZAPOBIEGANIA I ŚCIGANIA HANDLU LUDŹMI

Szczególną rolę w walce z handlem ludźmi w wymiarze ogólnoświatowym sprawuje Organizacja Narodów Zjednoczonych, natomiast w wymiarze regionalnym Unia Europejska i Rada Europy.

1.1. Organizacja Narodów Zjednoczonych

Według Biura Narodów Zjednoczonych ds. Narkotyków i Przeszypczosci handel ludźmi jest najszybciej rozwijającym się przestępstwem zorganizowanym na świecie.¹

UNODC

BIURO NARODÓW ZJEDNOCZONYCH
DS. NARKOTYKÓW I PRZESTĘPCZOŚCI,
JEST AGENDĄ WYSPECJALIZOWANĄ
ONZ DS. HANDLU LUDŹMI

Zagadnieniem handlu ludźmi w ramach ONZ zajmuje się jedna z agencji wyspecjalizowanych organizacji - Biuro Narodów Zjednoczonych ds. Narkotyków i Przeszypczosci (UNODC). Głównym zadaniem UNODC są działania mające na celu wzrost poziomu pomocy ofiarom handlu ludźmi. Biuro wydaje też szereg publikacji poświęconych tematyce zapobiegania, zwalczania handlu ludźmi i ochrony ofiar tego przestępstwa.

Kluczowym dokumentem ONZ dotyczącym tego przestępstwa jest *Protokół o zapobieganiu, zwalczaniu oraz karaniu za handel ludźmi, w szczególności kobietami i dziećmi uzupełniający Konwencję Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczosci zorganizowanej*². Akt ten, znany jako protokół z Palermo, został przyjęty przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w dniu 15 listopada 2000 r. Trzy lata później, 18 sierpnia 2003 r., protokół został ratyfikowany przez Polskę. Zgodnie z protokołem z Palermo handel ludźmi oznacza: *werbowanie, transport, przekazywanie, przechowywanie lub przyjmowanie osób z zastosowaniem grózb lub użyciem siły lub też z wykorzystaniem innej formy przymusu, uprowadzenia, oszustwa, wprowadzenia w błąd, nadużycia władzy lub wykorzystania słabości, wręczenia lub przyjęcia płatności lub korzyści dla uzyskania zgody osoby mającej kontrolę nad inną osobą, w celu wykorzystania. Wykorzystanie obejmuje, jako minimum, wykorzystanie prostytutki innych osób lub inne formy wykorzystania seksualnego, pracę lub usługi o charakterze przymusowym, niewolnictwo lub praktyki podobne do niewolnictwa, zniewolenie albo usunięcie organów. Zastosowanie protokołu z Palermo ograniczone jest do przestępstwa handlu ludźmi, które ma charakter międzynarodowy i zostało popełnione przez zorganizowaną grupę przestępczą. Co istotne z punktu widzenia ofiar tego procederu, państwa strony zobowiązane są do pomocy, m.in. poprzez ochronę prywatności*

¹ The Scale of Human Trafficking, <https://www.stophetraffik.org/the-scale-of-human-trafficking>.

² *Protokół o zapobieganiu, zwalczaniu oraz karaniu za handel ludźmi, w szczególności kobietami i dziećmi uzupełniający Konwencję Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczosci zorganizowanej*, Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych, 15.11.2000, <http://www.kcik.pl/doc/PROTOKOL%20Z%20PALERMO.pdf>.

ofiar i umożliwienie normalnego funkcjonowania w społeczeństwie. Protokół z Palermo został dotychczas podpisany przez 117 państw.³

Kolejnym, po Protokole z Palermo, ważnym aktem prawa międzynarodowego, który dotyczy handlu ludźmi jest *Protokół Fakultatywny do Konwencji o prawach dziecka w sprawie handlu dziećmi, dziecięcej prostytucji i dziecięcej pornografii*, przyjęty dnia 25 maja 2000 r., w Nowym Jorku⁴. Protokół, ratyfikowany przez Polskę 31 grudnia 2004 r., wprowadza zakaz handlu dziećmi, dziecięcej prostytucji i pornografii oraz nakłada na państwa - strony obowiązek podjęcia środków potrzebnych do zapobiegania, wykrywania i zwalczania handlu ludźmi i przestępstw z nim związanych.

Aby wzmocnić społeczną świadomość sytuacji ofiar handlu ludźmi oraz promować ich prawa, Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych rezolucją z 8 listopada 2013 r. ustanowiło dzień 30 lipca jako Światowy Dzień Przeciwko Handlowi Ludźmi.⁵ W lipcu 2016 r. dzień ten był obchodzony po raz trzeci.

1.2. Unia Europejska

Unijna Karta Praw Podstawowych zakazuje handlu ludźmi na mocy art.5.⁶ Zgodnie z tzw. Programem Sztokholmskim, który określał harmonogram działań UE w przestrzeni sprawiedliwości, wolności i bezpieczeństwa na lata 2010- 2014, walka z handlem ludźmi jest jednym z priorytetów UE.⁷

Kluczową rolę w tej mierze odgrywa *Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 kwietnia 2011 r. w sprawie zapobiegania handlowi ludźmi i zwalczania tego procederu oraz ochrony ofiar, zastępująca decyzję ramową Rady z 19 lipca 2002 r.*⁸. Dyrektywa zawiera wspólne minimalne reguły dotyczące określania przestępstw związanych z handlem ludźmi i ich karania. Za karalne uznawane jest werbowanie, transport, przekazywanie, przechowywanie lub przyjmowanie osób, włącznie z wymianą lub przeniesieniem kontroli nad tymi ludźmi w celu wyzysku. Określono także minimalny wymiar kary za przestępstwo handlu ludźmi na pięć lat pozbawienia wolności. Na mocy tej dyrektywy powołano Europejskiego Koordynatora ds. Zwalczania Handlu Ludźmi, który jest odpowiedzialny za spójne podejście państw członkowskich do tego problemu oraz przewodniczenie Grupie Ekspertów ds. Handlu Ludźmi.

³ Status ratyfikacji Protokołu z Palermo, UNODC,

https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XVIII-12-a&chapter=18&lang=en.

⁴ *Protokół Fakultatywny do Konwencji o prawach dziecka w sprawie handlu dziećmi, dziecięcej prostytucji i dziecięcej pornografii*, Zgromadzenie Narodów Zjednoczonych, 25.05.2000, <http://www.lex.pl/du-akt/-/akt/dz-u-07-76-494>.

⁵ Rezolucja Zgromadzenia Ogólnego Narodów Zjednoczonych nr A/C.3/68/L.17/Rev.1, w sprawie ustanowienia Światowego Dnia Przeciwko Handlowi Ludźmi, <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/LTD/N13/555/70/PDF/N1355570.pdf?OpenElement>.

⁶ *Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej*, 12.12.2007, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:0389:0403:PL:PDF>.

⁷ Program sztokholmski, www.europa.eu,

http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/citizenship_of_the_union/jl0034_pl.html.

⁸ *Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/36/UE z dnia 5 kwietnia 2011 r. w sprawie zapobiegania handlowi ludźmi i zwalczania tego procederu oraz ochrony ofiar, zastępująca decyzję ramową Rady z 19 lipca 2002 r.*, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32011L0036:PL:NOT>.

**EUROPEJSKI KOORDYNATOR DS.
ZWALCZANIA HANDLU LUDŹMI**
KOORDYNUJE DZIAŁANIA UE
ODNOŚNIE ZWALCZANIA HANDLU
LUDŹMI

W odniesieniu do cudzoziemców będących ofiarami handlu ludźmi i przebywających nielegalnie na terytorium Unii Europejskiej, istotną rolę pełni *Dyrektywa Rady UE z 29 kwietnia 2004 r. dotycząca wydawania dokumentów pobytowych obywatelom państw trzecich będących ofiarami handlu ludźmi lub którzy byli podmiotami działań ułatwiających nielegalną imigrację, a którzy współpracują z kompetentnymi organami.*⁹ Powyższa dyrektywa wprowadziła pojęcie *czas do namysłu*, które oznacza czas przeznaczony dla nielegalnie przebywającej na terenie UE ofiary handlu ludźmi, na podjęcie decyzji o współpracy z organami ścigania. W tym okresie, którego długość określa prawo krajowe państw członkowskich, cudzoziemiec nie może zostać wydalony z terytorium państwa.

Aktualne podejście UE do problemu handlu ludźmi określa Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno - Społecznego i Komitetu Regionów, zawierający *Strategię UE na rzecz wyeliminowania handlu ludźmi na lata 2012-2016.*¹⁰ W strategii określono pięć priorytetów, na których powinna się skupić UE w zakresie walki z handlem ludźmi, są to: rozpoznawanie ofiar handlu ludźmi, chronienie ich i udzielanie im pomocy, lepsza prewencja w zakresie handlu ludźmi, intensywniejsze ściganie handlarzy, ściślejsza koordynacja i współpraca z najważniejszymi podmiotami oraz spójność strategii oraz większa wiedza o pojawiających się nowych problemach związanych ze wszystkimi formami handlu ludźmi i skuteczniejsza reakcja na te problemy.

Decyzją Komisji Europejskiej z dnia 17 października 2007 r., została ustanowiona Grupa Ekspertów ds. Handlu Ludźmi¹¹, która *ma za zadanie przyczynić się do dalszego rozwoju zapobiegania i zwalczania handlu ludźmi, umożliwić Komisji zbieranie opinii dotyczących jej inicjatyw odnoszących się do handlu ludźmi oraz przygotowywać sprawozdania.*¹² Ten organ doradczy Komisji Europejskiej, składa się z nie więcej niż 21 członków reprezentujących w równym stopniu organy publiczne państw członkowskich UE i organizacje nienastawione na zysk działające w Unii Europejskiej oraz Europol. Grupie przewodniczy Koordynator UE ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi. Do członkostwa w Grupie uprawnieni są eksperci wywodzący się ze środowiska akademickiego oraz doradcy specjalizujący się w sektorze organizacji nienastawionych na zysk. Komisja Europejska może konsultować się z Grupą Ekspertów w każdej sprawie dotyczącej handlu ludźmi.

⁹ *Dyrektywa Rady UE z 29 kwietnia 2004r. dotycząca wydawania dokumentów pobytowych obywatelom państw trzecich będących ofiarami handlu ludźmi lub którzy byli podmiotami działań ułatwiających nielegalną imigrację, a którzy współpracują z kompetentnymi organami*, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32004L0081:PL:HTML>.

¹⁰ *Strategia UE na rzecz wyeliminowania handlu ludźmi na lata 2012-2016*, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2012:0286:FIN:PL:HTML>.

¹¹ Grupa Ekspertów ds. Handlu Ludźmi,

http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/fight_against_trafficking_in_human_beings/jl0061_pl.ht.

¹² Decyzja Komisji z dnia 17 października 2007 r. ustanawiająca Grupę Ekspertów ds. Handlu Ludźmi,

<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:277:0029:01:PL:HTML>.

W 2015 r. Europejski Urząd Statystyczny wydał najnowszy raport dotyczący przestępstwa handlu ludźmi w państwach Unii Europejskiej.¹³

1.3. Rada Europy

Flagowym dokumentem Rady Europy w zakresie walki z handlem ludźmi jest *Konwencja Rady Europy w sprawie działań przeciwko handlowi ludźmi*, sporządzona w Warszawie dnia 16 maja 2005 r.¹⁴ Do Konwencji przystąpiło jak dotąd 46 państw: 45 z 47 państw Rady Europy (oprócz Czech i Rosji) oraz Białoruś.¹⁵ Ponadto Turcja Konwencję podpisała ale jeszcze jej nie ratyfikowała. Polska przyjęła Konwencję w dniu jej sporządzenia.

Celem Konwencji, zgodnie z jej art.1 jest zapobieganie i zwalczanie handlu ludźmi przy zagwarantowaniu równości płci, ochrona praw człowieka ofiar handlu, stworzenie całościowego ramowego planu ochrony i pomocy ofiarom oraz świadkom, jak również zapewnienie skutecznego śledztwa i oskarżenia oraz promowanie współpracy międzynarodowej w działaniach przeciwko handlowi ludźmi. Dużą zasługą Rady Europy jest rozszerzenie stosowania Konwencji nie tylko wobec zorganizowanej przestępczości międzynarodowej, ale także wobec wszystkich form handlu ludźmi, w tym mających formę krajową, a także niezwiązanych z przestępczością zorganizowaną.

Konwencja z 2005 r. ustanowiła mechanizm wykonywania postanowień przez państwa strony. W tym celu powołano do istnienia specjalną Grupę Ekspertów do Działań Przeciwko Handlowi Ludźmi (GRETA), podstawą jej działalności jest przepis art.36 Konwencji.

GRETA - GRUPA EKSPERTÓW DO DZIAŁAŃ PRZECIWKO HANDLOWI LUDŹMI, MA ZA ZADANIE MONITOROWAĆ IMPLEMENTACJĘ KONWENCJI W SPRAWIE DZIAŁAŃ PRZECIWKO HANDLOWI LUDŹMI PRZEZ PAŃSTWA STRONY.

W składzie Komitetu Stron, który wybiera członków GRETA znajdują się reprezentanci Komitetu Ministrów Rady Europy (ministrowie spraw zagranicznych państw członkowskich lub ich zastępcy, organ decyzyjny) oraz reprezentanci państw stron Konwencji, którzy nie są członkami Rady Europy. Osoby wybrane do zasiadania w Grupie powinni odznaczać się wysokimi kompetencjami w dziedzinie praw człowieka i

udzielania pomocy ofiarom handlu ludźmi, muszą być niezależni i bezpartyjni. W jednorazowej kadencji GRETA nie może zasiadać więcej niż jeden obywatel z danego państwa. Nowy skład Grupy liczy 15 osób i został wybrany 5 grudnia 2014 r., wśród wybranych osób nie ma reprezentanta Polski.¹⁶

¹³ Trafficking in human beings, Eurostat,

http://ec.europa.eu/antitrafficking/sites/antitrafficking/files/eurostat_report_on_trafficking_in_human_beings_2015_edition.pdf.

¹⁴ *Konwencja Rady Europy w sprawie działań przeciwko handlowi ludźmi*, sporządzona w Warszawie dnia 16 maja 2005 r., http://www.kcik.pl/doc/Konwencja_Rady_Europy_w_sprawie_dzialan_przeciwko_handlowi_ludzmi.pdf.

¹⁵ Chart of signatures and ratifications of Treaty 197, https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/197/signatures?p_auth=pnzmGWl2

¹⁶ GRETA Composition, <http://www.coe.int/en/web/anti-human-trafficking/composition>

Procedurę monitorowania implementacji Konwencji Rady Europy przez państwa strony, która jest głównym zadaniem GRETA reguluje art.38 dokumentu. Zakłada on, że GRETA będzie przeprowadzać cykliczne rundy ewaluacji, każde państwo strona co kilka lat będzie więc poddawane monitoringowi w zakresie przestrzegania Konwencji. Państwa strony Konwencji są podzielone na cztery grupy, w założeniach w 2010 r. monitorowana miała być pierwsza grupa, w 2011 r. druga, do której należy Polska, w 2012 r. trzecia i w 2013 r. czwarta grupa państw.¹⁷ W wyniku opóźnień ocena implementacji Konwencji przez Polskę zakończyła się w maju 2013 r. Efektem przeprowadzonego w każdym kraju monitoringu implementacji postanowień Konwencji jest wydanie raportu, w którym GRETA opisuje sytuację w danym państwie i wskazuje mu niezbędne wytyczne w tych obszarach, w których podczas monitoringu zauważono niedociągnięcia. Raport nie ma jednak mocy wiążącej, są to jedynie zalecenia kierowane do państw stron. Wszystkie raporty z monitoringu są upubliczniane poprzez stronę internetową Rady Europy.¹⁸

Proces monitorowania jest złożony i zawiera różnorodne metody pozyskiwania przez GRETA informacji na temat sytuacji w danym państwie stronie Konwencji. Najpierw wysyłany jest kwestionariusz do monitorowanego kraju. Po wypełnieniu kwestionariusza przez państwo członkowskie GRETA może zażądać więcej informacji od władz państwowych, może się również konsultować z organizacjami pozarządowymi funkcjonującymi w monitorowanym państwie, a także z innymi przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego. Po zebraniu informacji, GRETA może zdecydować się na wizytę w monitorowanym kraju. Taka wizyta jest ważnym komponentem ewaluacji, pozwala na skonfrontowanie zebranych informacji z rzeczywistością i na zaczerpnięcie dodatkowych wiadomości od m.in. instytucji państwowych i organizacji obywatelskich. Po wizycie w monitorowanym państwie przygotowana jest wersja robocza raportu, która jest konsultowana z zainteresowanym rządem, a następnie przekształcana we właściwy raport końcowy z ewaluacji, w którym zawarte zostają rekomendacje dotyczące dalszego procesu implementacji Konwencji. GRETA nie zajmuje się konkretnymi sprawami związanymi z handlem ludźmi, próśby o pomoc od osób prywatnych pozostają bez odpowiedzi.

Oprócz raportów dotyczących poszczególnych państw stron Konwencji, GRETA wydaje także roczne raporty generalne ze swojej działalności. Do tej pory wydanych zostało 5 raportów generalnych. Pierwszy z nich został opublikowany 1 września 2011 r. i obejmuje okres od lutego 2009 do lipca 2011 r.¹⁹ W okresie ujętym w raporcie stronami Konwencji Rady Europy w sprawie działań przeciwko handlowi ludźmi były 34 państwa. W dziesięciu z nich GRETA przeprowadziła monitoring implementacji Konwencji (były to: Cypr, Słowacja, Austria, Dania, Albania, Chorwacja, Bułgaria, Gruzja, Mołdawia i Rumunia). Drugi raport generalny z działalności GRETA został wydany 4 października 2012 r. i obejmuje okres od 1 sierpnia 2011 r. do 31 lipca 2012 r.²⁰ Trzeci raport generalny został wydany 17 października 2013 r. i obejmuje okres od 1 sierpnia 2012 r. do 31 lipca

¹⁷1st Evaluation Round: Timetable 2010 2013,
http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/trafficking/Docs/Monitoring/Timetable_en.asp#TopOfPage.

¹⁸ Country Evaluations, Council of Europe,
http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/trafficking/Docs/Monitoring/Country_Reports_en.asp.

¹⁹ Pierwszy raport generalny z działalności GRETA, 1.09.2011,
http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/trafficking/Docs/Gen_Report/GRETA_2011_11_GenRpt_en.pdf.

²⁰ Drugi raport generalny z działalności GRETA, 4.10.2012,
http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/trafficking/Docs/Gen_Report/GRETA_2012_13_2ndGenRpt_en.pdf.

2013 r.²¹. W marcu 2015 r. GRETA wydała czwarty raport generalny ze swojej działalności, obejmujący okres od 1 sierpnia 2013 r. do 30 września 2014 r.²² Najnowszy, piąty raport generalny GRETA został wydany w lutym 2016 r. i obejmuje okres od 1 października 2014 r. do 31 grudnia 2015 r.²³

W dniu 25 marca 2015 r. 14 państw członkowskich Rady Europy podpisało w Hiszpanii *Konwencję Rady Europy dotyczącą handlu ludzkimi narządami*.²⁴ Jest to pierwsze międzynarodowe porozumienie w tym zakresie. Konwencja ustanawia ramy prawne, do wdrożenia uregulowań w obszarach takich jak zapobieganie handlowi narządami, ochrona ofiar i współpraca na poziomie krajowym i międzynarodowym zmierzająca do poprawy skuteczności ścigania tego przestępstwa. Ponadto Konwencja wprowadza wymagania w zakresie zapewnienia przejrzystego, krajowego systemu usług transplantologicznych i równego dostępu do nich. Do tej pory konwencja została ratyfikowana jedynie przez Albanie.²⁵

2. KRAJOWY SYSTEM ZAPOBIEGANIA I ŚCIGANIA HANDLU LUDŹMI

2.1. Polskie rozwiązania prawne dotyczące zwalczania handlu ludźmi

2.1.1. Regulacje prawne zawarte w Kodeksie Karnym

W Polsce regulacja dotycząca handlu ludźmi zawarta jest w Kodeksie Karnym, w którym od 20 maja 2010 r. w art.115 §22 i §23 umieszczono odpowiednio definicję handlu ludźmi i definicję niewolnictwa.

Art. 115 § 22 Kodeksu Karnego:

Handlem ludźmi jest werbowanie, transport, dostarczanie, przekazywanie, przechowywanie lub przyjmowanie osoby z zastosowaniem:

- 1) *przemocy lub groźby bezprawnej,*
- 2) *uprowadzenia,*
- 3) *podstępu,*
- 4) *wprowadzenia w błąd albo wyzyskania błędu lub niezdolności do należytego pojmowania przedsiębranego działania,*
- 5) *nadużycia stosunku zależności, wykorzystania krytycznego położenia lub stanu bezradności,*
- 6) *udzielenia albo przyjęcia korzyści majątkowej lub osobistej albo jej obietnicy osobie sprawującej opiekę lub nadzór nad inną osobą- w celu jej wykorzystania, nawet za jej zgodą, w szczególności w prostytucji, pornografii lub innych formach seksualnego wykorzystania, w pracy lub*

²¹ Trzeci raport generalny z działalności GRETA, 17.10.2013, http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/trafficking/Docs/Gen_Report/GRETA_2013_17_3rdGenRpt_en.pdf.

²² Czwarty raport generalny z działalności GRETA, marzec 2015 r., http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/trafficking/Docs/Gen_Report/GRETA_2015_1_4thGenRpt_en.pdf.

²³ General Reports on GRETA's activities, <http://www.coe.int/en/web/anti-human-trafficking/general-reports>.

²⁴ Council of Europe Convention against Trafficking in Human Organs, <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/216.htm>.

²⁵ Chart of signatures and ratifications of Treaty 216, https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/216/signatures?p_auth=kDegjvsa,

usługach o charakterze przymusowym, w żebractwie, w niewolnictwie lub innych formach wykorzystania poniżających godność człowieka albo w celu pozyskania komórek, tkanek lub narządów wbrew przepisom ustawy. Jeżeli zachowanie sprawcy dotyczy małoletniego, stanowi ono handel ludźmi, nawet gdy nie zostały użyte metody lub środki wymienione w pkt. 1- 6.

§ 23 Niewolnictwo jest stanem zależności, w którym człowiek jest traktowany jak przedmiot własności²⁶.

Z kolei przepis art.189a §1 Kodeksu Karnego stanowi: *Kto dopuszcza się handlu ludźmi, podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3.* Przepis ten, z uwagi na minimalny 3 - letni wymiar kary, zostało zakwalifikowane w ten sposób do zbrodni. Karalne jest także przygotowanie do tego przestępstwa.

2.1.2. Krajowy Plan Zwalczania i Zapobiegania Handlowi Ludźmi

ZESPÓŁ DS. ZWALCZANIA I ZAPOBIEGANIA HANDLOWI LUDŹMI
JEST ORGANEM OPINIODAWCZO-DORADCZYM PREZESA RADY MINISTRÓW I NADZORUJE REALIZACJĘ KRAJOWEGO PLANU ZWALCZANIA I ZAPOBIEGANIA HANDLOWI LUDŹMI.

Krajowy system zapobiegania i ścigania handlu ludźmi najpełniej definiuje Krajowy Plan Zwalczania i Zapobiegania Handlowi Ludźmi, przyjmowany przez Radę Ministrów każdorazowo na okres trzech lat. Pierwszy Krajowy Program Zwalczania i Zapobiegania Handlowi Ludźmi został przyjęty przez Radę Ministrów w 2002 r., w związku z podpisaniem przez Polskę *Protokołu o zapobieganiu,*

zwalczeniu oraz karaniu za handel ludźmi, w szczególności kobietami i dziećmi, uzupełniający Konwencję Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej z dnia 15 listopada 2000 r., tj. tzw. Protokołu z Palermo. Głównym zadaniem programów/planów zwalczania i zapobiegania handlowi ludźmi jest realizacja zaleceń zawartych w tymże Protokole, stworzenie warunków koniecznych do skutecznego przeciwdziałania handlowi ludźmi w Polsce i wsparcia ofiar tego przestępstwa.

Krajowy Plan Działań Przeciwko Handlowi Ludźmi na lata 2016- 2018 realizowany i monitorowany jest przez Zespół ds. Zwalczania i Zapobiegania Handlowi Ludźmi oraz przez Grupę Roboczą tego Zespołu. Plan obejmuje następujące zagadnienia:

- 1) Działania prewencyjne,
- 2) Wsparcie i ochronę ofiar,
- 3) Ściganie przestępstwa handlu ludźmi,
- 4) Działania szkoleniowe,
- 5) Badania dot. problematyki handlu ludźmi/ ewaluację działań.²⁷

Cele Programu realizowane są poprzez szereg szczegółowych zadań prewencyjnych (przebiegi filmów nt. handlu ludźmi, obchody Europejskiego Dnia Przeciwko Handlowi Ludźmi w szkołach policyjnych i ośrodkach szkolenia Straży Granicznej, kampanie informacyjne), wsparcie i ochronę

²⁶ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r.- Kodeks karny, <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19970880553>.

²⁷ Krajowy Plan Działań Przeciwko Handlowi Ludźmi na lata 2016- 2018, <http://www.handelludzmi.eu/hl/baza-wiedzy/krajowy-plan-dzialan/6875,Krajowy-Plan-Dzialan-przeciwko-Handlowi-Ludzmi-na-lata-2016-2018.html>.

ofiar, poprawę skuteczności ścigania sprawców (m.in. reorganizacja struktur Straży Granicznej zaangażowanych w działania przeciwko handlowi ludźmi), podnoszenie kwalifikacji (m.in. szkolenia dla organów ścigania i przedstawicieli wymiaru sprawiedliwości), działalność badawczą (m.in. analiza orzeczeń w sprawach o handel ludźmi) i współpracę międzynarodową (np. organizację spotkań eksperckich i przedsięwzięć o charakterze międzynarodowym).

2.2. Podmioty zaangażowane w walkę z handlem ludźmi

W Polsce szereg podmiotów, zarówno organów i instytucji państwowych, jak i niezwiązanych z władzą publiczną, jest zaangażowanych w działania zapobiegające i zwalczające handel ludźmi oraz w pomoc ofiarom tego przestępstwa. Kluczową rolę odgrywa Krajowe Centrum Interwencyjno- Konsultacyjne dla Ofiar Handlu Ludźmi, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Policja, Prokuratura, Straż Graniczna, Wojewódzkie Zespoły do Walki z Handlem Ludźmi, Ogólnopolska Sieć Organizacji Pozarządowych Przeciwko Handlowi Ludźmi i inne organizacje pozarządowe.

Wykres 1. Wybrane podmioty w Polsce zaangażowane w walkę z handlem ludźmi.

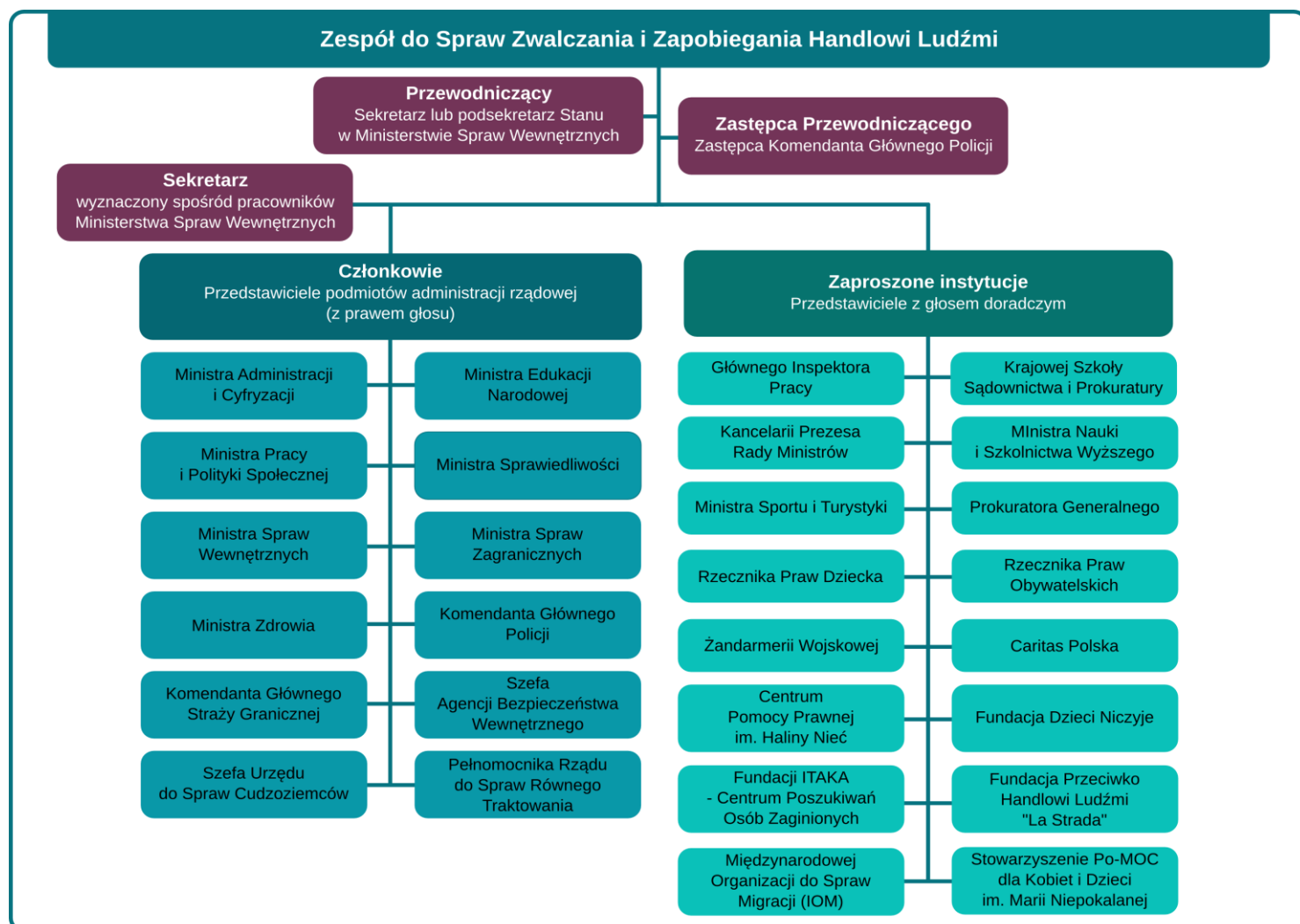

Źródło: opracowanie własne.

2.2.1. Zespół do Spraw Zwalczania i Zapobiegania Handlowi Ludźmi

Zespół do Spraw Zwalczania i Zapobiegania Handlowi Ludźmi jest opiniodawczo-doradczym organem Prezesa Rady Ministrów, utworzonym na mocy Zarządzenia nr 23 Prezesa Rady Ministrów z dnia 5 marca 2004 r. W jego skład wchodzi: przedstawiciel ministra właściwego do spraw wewnętrznych w randze podsekretarza stanu (pełni funkcję Przewodniczącego Zespołu), zastępca Komendanta Głównego Policji (pełni funkcję Zastępcy Przewodniczącego Zespołu), przedstawiciele ministra właściwego ds. oświaty i wychowania, ministra sprawiedliwości, ministra właściwego do spraw wewnętrznych, ministra właściwego ds. zabezpieczenia społecznego, ministra właściwego ds. zagranicznych, ministra właściwego ds. zdrowia, Komendanta Głównego Policji, Komendanta Głównego Straży Granicznej, Pełnomocnika Rządu ds. Równego Traktowania i Szefa Urzędu ds. Cudzoziemców. Ponadto szereg instytucji jest zaproszonych do współpracy z Zespołem do Spraw Zwalczania i Zapobiegania Handlowi Ludźmi. Są to m.in. Kancelaria Prezesa Rady Ministrów, Główny Inspektorat Pracy, Prokuratura Generalna, Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich, Biuro Rzecznika Praw Dziecka, Fundacja Przeciwko Handlowi Ludźmi i Niewolnictwu La Strada, Caritas Polska, Fundacja ITAKA- Centrum Poszukiwań Ludzi Zaginionych, Fundacja Dzieci Niczyje, Stowarzyszenie Po-MOC, a także Centrum Pomocy Prawnej im. Haliny Nieć.²⁸

Wykres 2. Zespół do Spraw Zwalczania i Zapobiegania Handlowi Ludźmi.

W ramach Zespołu do Spraw Zwalczania i Zapobiegania Handlowi Ludźmi powołano Grupę Roboczą, w której składzie znajdują się przedstawiciele wszystkich instytucji będących członkami Zespołu. Grupa Robocza spotyka się raz w miesiącu w siedzibie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji i zajmuje się bieżącymi działaniami w zakresie walki z handlem ludźmi.

2.2.2. Wojewódzkie Zespoły do Walki z Handlem Ludźmi

W ramach realizacji Krajowego Planu Działań Przeciwko Handlowi Ludźmi na lata 2013 - 2015, powołane zostały wojewódzkie zespoły ds. przeciwdziałania handlowi ludźmi. Celem powołania wojewódzkich zespołów jest stworzenie regionalnych platform współpracy dla przedstawicieli administracji publicznej, organów ścigania oraz organizacji pozarządowych działających w obszarze przeciwdziałania handlowi ludźmi. Głównym zadaniem zespołów jest koordynacja działań poszczególnych instytucji i organizacji w regionie, ułatwianie podejmowania wspólnych inicjatyw oraz wymiana informacji i dobrych praktyk w zakresie prewencji i wsparcia ofiar.²⁹ W skład zespołów wchodzi przedstawiciele Urzędów Wojewódzkich, Policji, Straży Granicznej, Inspekcji Pracy, samorządów, Ogólnopolskiej Sieci Organizacji Pozarządowych przeciwko Handlowi Ludźmi oraz przedstawiciele innych organizacji pozarządowych. Dokładny skład osobowy poszczególnych zespołów jest uzależniony od specyfiki danego województwa. Obecnie zespoły ds. przeciwdziałania handlowi ludźmi powołane zostały już we wszystkich województwach w Polsce.

2.2.3. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, a w jego ramach Departament Analiz i Polityki Migracyjnej i podlegający mu Zespół do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi jest głównym koordynatorem polityki państwowej wobec handlu ludźmi. Przedstawiciel ministra właściwego ds. wewnętrznych pełni kluczową rolę w Zespole do Spraw Zwalczania i Zapobiegania Handlowi Ludźmi. Departament zapewnia obsługę merytoryczną i organizacyjno - techniczną tego Zespołu.³⁰

2.2.4. Policja

Do działań w zakresie zwalczania handlu ludźmi decyzją Komendanta Głównego Policji z dnia 22 stycznia 2014 r. powołany został Wydział do Walki z Handlem Ludźmi Biura Służby Kryminalnej Komendy Głównej Policji.³¹ Do zadań Wydziału należy przede wszystkim zwalczanie przestępczości związanej z handlem ludźmi, pedofilią i pornografią dziecięcą.

W zakresie swych zadań Wydział do Walki z Handlem Ludźmi współpracuje z organami sprawiedliwości, administracji publicznej i kontroli państwowej, organizacjami pozarządowymi, społecznymi i instytucjami użyteczności publicznej. Ponadto, Wydział realizuje działania o charakterze międzynarodowym poprzez współpracę operacyjną i śledczą z organami ścigania innych państw.

²⁹ Krajowy Plan Działań Przeciwko Handlowi Ludźmi na lata 2013- 2015, <http://www.handelludzmi.eu/hl/baza-wiedzy/krajowy-plan-dzialan/6356,Krajowy-Plan-Dzialan-Przeciwko-Handlowi-Ludzmi-na-lata-2013-2015.html>.

³⁰ Departament Polityki Migracyjnej, <http://bip.msw.gov.pl/porta1/bip/86/15506/>.

³¹ Wydział do Walki z Handlem Ludźmi, <http://www.policja.pl/pol/kgp/bsk/struktura/wydzialy/wydzial-do-walki-z-hand/95634,Wydzial-do-Walki-z-Handlem-Ludzmi.html>.

Wydział do Walki z Handlem Ludźmi nadzoruje i koordynuje prace Zespołów do Walki z Handlem Ludźmi powołanych w Wydziałach Kryminalnych w Komendach Wojewódzkich Policji. Policyjne Wojewódzkie Zespoły do walki z Handlem Ludźmi mają za zadanie stosowanie rozwiązań przyjętych w *Algorytmie postępowania funkcjonariuszy organów ścigania w przypadku ujawnienia przestępstwa handlu ludźmi*, prowadzenie rozpoznania, monitorowanie potencjalnych miejsc przestępstw handlu ludźmi oraz uczestniczenie w międzynarodowych operacjach i szkoleniach związanych ze zwalczaniem handlu ludźmi.³²

2.2.5. Prokuratura

Za walkę z handlem ludźmi w Prokuraturze odpowiedzialny jest Departament do Spraw Przystępczości Zorganizowanej i Korupcji.³³ Jednostka ta koordynuje działania Prokuratury w zakresie ścigania handlu ludźmi. Od 2007 r. w prokuraturach apelacyjnych wyznaczani są ponadto prokuratorzy pełniący funkcję konsultantów w zakresie handlu ludźmi. Wprowadzenie w 2010 r. definicji handlu ludźmi do Kodeksu Karnego znacznie ułatwiło ściganie tego przestępstwa Policji i Prokuraturze.

2.2.6. Straż Graniczna

Straż Graniczna pełni szczególną rolę w zakresie walki z handlem ludźmi w odniesieniu do cudzoziemców. To funkcjonariusze Straży Granicznej bardzo często mają pierwszy kontakt z ofiarami tego przestępstwa, co za tym idzie, często dokonują identyfikacji ofiar.³⁴ Jak wszystkie opisane dotąd instytucje, Straż Graniczna uczestniczy w wykonywaniu Krajowego Planu Działań przeciwko Handlowi Ludźmi.

W 2008 r., na mocy decyzji nr 129 Komendanta Głównego Straży Granicznej, powołany został w Komendzie Głównej Straży Granicznej Zespół ds. stałego monitoringu i koordynacji działań Straży Granicznej w zakresie zapobiegania i zwalczania przestępstwa handlu ludźmi. Jednostka ta ma za zadanie koordynowanie realizacji przedsięwzięć wynikających z realizacji Krajowego Planu, koordynowanie działań SG w zakresie zwalczania i zapobiegania handlu ludźmi z uwzględnieniem potrzeb szkoleniowych, przeprowadzanie monitoringu i analizy przypadków ujawniania ofiar oraz współpracę z innymi organami właściwymi w zakresie zwalczania tego przestępstwa.

2.2.7. Organizacje pozarządowe

Rola organizacji pozarządowych w krajowym systemie walki z handlem ludźmi jest nie do przecenienia. Kluczowymi organizacjami w tym zakresie są Fundacja Przeciwko Handlowi Ludźmi i

³² System instytucjonalnego podejścia do problemu handlu ludźmi, Marcin Wiśniewski, Instytut Spraw Publicznych, <http://www.isp.org.pl/uploads/pdf/2012093263.pdf>.

³³ Departament do spraw Przystępczości Zorganizowanej i Korupcji, <http://www.pg.gov.pl/index.php?0,700>.

³⁴ Zwalczanie przestępstwa handlu ludźmi przez Straż Graniczną, http://www.strazgraniczna.pl/wps/portal/tresc?WCM_GLOBAL_CONTEXT=pl/serwis-sg/Handel_Ludzmi.

Niewolnictwu La Strada oraz Stowarzyszenie Po-MOC dla Kobiet i Dzieci im. Marii Niepokalanej, które prowadzą Krajowe Centrum Interwencyjno - Konsultacyjne dla Ofiar Handlu Ludźmi. Ponadto istnieje szereg innych organizacji zajmujących się przeciwdziałaniem handlowi ludźmi i pomocy ofiarom. Jedną z nich jest Centrum Pomocy Prawnej im. Haliny Nieć, które udziela bezpłatnej pomocy prawnej cudzoziemskim ofiarom, a także realizuje kampanie społeczne i działalność edukacyjną w tym zakresie. Część z organizacji walczących z handlem ludźmi jest członkiem Grupy Roboczej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych. Są to trzy organizacje wspomniane powyżej, a także Caritas Polska, Fundacja ITAKA - Centrum Poszukiwań Ludzi Zaginionych i Fundacja Dzieci Niczyje.

Organizacje pozarządowe pełnią rolę wspierającą organy i instytucje państwowe w działaniach na rzecz zwalczania handlu ludźmi, pomocy ofiarom i edukowaniu społeczeństwa.

2.2.8. Ogólnopolska Sieć Organizacji Pozarządowych Przeciwko Handlowi Ludźmi

Ogólnopolska Sieć Organizacji Pozarządowych Przeciwko Handlowi Ludźmi powstała w lipcu 2014 r. w ramach realizacji projektu finansowanego ze środków Funduszu Norweskiego. Obecnie Sieć skupia 17 organizacji pozarządowych na czele z Fundacją La Strada, docelowo znajdzie się w niej 28 organizacji ze wszystkich województw w kraju.³⁵

Głównym zamierzeniem podmiotów biorących udział w projekcie jest utworzenie branżowej wysokospecjalistycznej sieci organizacji przeciwdziałających handlowi ludźmi w celu poprawy jakości i efektywności ich pracy, profesjonalizacji działań oraz wzmocnienia potencjału, tak by w efekcie mogły być partnerem instytucji publicznych i organów ścigania we wspólnych działaniach mających na celu zapobieganie i zwalczanie handlu ludźmi. W ramach działań Sieci znajduje się m.in. wzmocnienie Wojewódzkich Zespołów ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi, opracowanie standardów świadczenia usług dla ofiar handlu ludźmi, w szczególności zachowania bezpieczeństwa i prywatności oraz szacunku dla wyborów ofiar oraz zorganizowanie serii warsztatów z tematyki handlu ludźmi dla organizacji pozarządowych. Dzięki działaniom Sieci wybrane organizacje pozarządowe z terenu całej Polski zostaną przygotowane do pracy z ofiarami handlu ludźmi, w efekcie czego uzyskanie profesjonalnej pomocy będzie możliwe w każdym województwie.

2.3. Krajowe Centrum Interwencyjno - Konsultacyjne dla Ofiar Handlu Ludźmi (KCIK)

Krajowe Centrum Interwencyjno - Konsultacyjne dla Ofiar Handlu Ludźmi jest realizowanym od 2009 r., finansowanym przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, zadaniem publicznym skierowanym do polskich i cudzoziemskich ofiar handlu ludźmi. Co roku MSWiA ogłasza otwarty konkurs na prowadzenie KCIK. W 2015 r. konkurs wygrała ponownie Fundacja Przeciwko Handlowi Ludźmi i Niewolnictwu La Strada, oraz stowarzyszenie Po-MOC dla Kobiet i Dzieci im. Marii Niepokalanej. KCIK jest jednym z podmiotów realizujących Krajowe Plany Działań Przeciwko Handlowi Ludźmi.³⁶ W ramach KCIK funkcjonuje skierowany do cudzoziemców Program Wsparcia i Ochrony Ofiar/ Świadców Handlu Ludźmi.

³⁵ Sieć, <http://www.przeciwohandlowiludzmi.pl/index.html>

³⁶ Czym jest Krajowe Centrum Interwencyjno- Konsultacyjne dla Ofiar Handlu Ludźmi, <http://www.kcik.pl/index.html>.

KCIK zostało powołane po to, aby pomagać ofiarom handlu ludźmi w Polsce. W ramach jego zadań mieści się identyfikacja ofiar handlu ludźmi, interwencja, poradnictwo prewencyjne, konsultacje dla instytucji i organizacji oraz prowadzenie specjalistycznego schroniska dla ofiar. Pracownicy KCIK od poniedziałku do piątku udzielają porad nie tylko ofiarom handlu ludźmi, ale

KCIK ZAPEWNIĄ OFIAROM HANDLU LUDŹMI KOMPLEKSOWĄ POMOC: M.IN. **PORADNICTWO INTERWENCYJNE, ZAKWATEROWANIE, OPIEKĘ MEDYCZNĄ, WSPARCIE PSYCHOLOGICZNE I PRAWNE.**

także im bliskim, organizacjom i instytucjom, osobom zagrożonym handlem ludźmi oraz organom ścigania i wymiaru sprawiedliwości.

Kluczową rolę w udzielaniu pomocy ofiarom handlu ludźmi pełni ich wstępna identyfikacja, która często jest utrudniona. Po identyfikacji ofiary następuje konieczność zapewnienia jej bezpieczeństwa, odizolowanie od sprawców i umieszczenie w bezpiecznym miejscu. Osoba objęta pomocą może liczyć na kompleksowe wsparcie: zakwaterowanie, opiekę medyczną i psychologiczną, czy konsultacje prawne.³⁷ O olbrzymiej roli, jaką odgrywa KCIK świadczy fakt, że w ciągu roku jego pracownicy odbierają niemal 9 tysięcy telefonów z prośbą o pomoc.

2.3.1. Program Wsparcia i Ochrony Ofiar/ Świadków Handlu Ludźmi

Począwszy od 2006 r., na zlecenie MSWiA realizowany jest Program Wsparcia i Ochrony Ofiar/ Świadków Handlu Ludźmi. Program ten skierowany jest wyłącznie do cudzoziemców - ofiar handlu ludźmi. Początkowo, w latach 2006- 2009, był realizowany jako odrębne zadanie publiczne zlecane organizacji pozarządowej. Od 1 stycznia 2010 r. Program funkcjonuje w ramach nowego zadania publicznego dotyczącego prowadzenia Krajowego Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnego dla

PROGRAM WSPARCIA SKIEROWANY JEST DO **CUDZOZIEMCÓW BĘDĄCYCH OFIARAMI HANDLU LUDŹMI.**

Ofiar Handlu Ludźmi (KCIK), również zlecanego przez MSWiA wyłanianej każdorazowo w drodze otwartego konkursu organizacji pozarządowej.

Celem Programu Wsparcia jest przede wszystkim zapewnienie ofiarze handlu ludźmi prawa do godnego życia oraz realizacji przysługujących jej praw, a także wzbudzenie wśród ofiar zaufania do organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości, a przez to zwiększenie ich gotowości do współpracy z władzami w zakresie zwalczania handlu ludźmi. Każdy cudzoziemiec, wobec którego istnieje przypuszczenie, że jest ofiarą handlu ludźmi, może wziąć udział w Programie Wsparcia. Warunkiem zakwalifikowania do Programu jest jednak zerwanie przez ofiarę wszelkich kontaktów ze sprawcami tego przestępstwa oraz nawiązanie kontaktu z organami ścigania (bez obowiązku składania natychmiastowego zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa, tzw. czas do namysłu).

Cudzoziemiec, który został zakwalifikowany do Programu Wsparcia może liczyć na szeroką i różnorodną pomoc, zarówno materialną, jak i niematerialną. W ramach Programu cudzoziemcovi, wobec którego istnieje podejrzenie, że jest ofiarą handlu ludźmi, oferuje się zakwaterowanie w bezpiecznym ośrodku (w którym zapewniana jest opieka specjalistów, m.in. przeszkolonych pracowników socjalnych), wyżywienie, podstawową opiekę medyczną, wsparcie psychologiczne i prawne, pomoc w kontaktach z organami ścigania i wymiarem sprawiedliwości, a także wsparcie

³⁷ Pomoc Krajowego Centrum Interwencyjno- Konsultacyjne dla Ofiar Handlu Ludźmi, <http://www.kcik.pl/pomoc.html>.

tłumacza i pomoc w legalizacji pobytu. Legalizacja pobytu na terytorium Polski dotyczy przypadków, gdy cudzoziemiec objęty Programem Wsparcia ma nieuregulowany status pobytu w Polsce.

Zgłoszenia cudzoziemca do Programu Wsparcia dokonuje przedstawiciel organu ścigania, o zakwalifikowaniu do udziału w nim decyduje Koordynator MSWiA. Program Wsparcia wobec konkretnego cudzoziemca trwa tak długo, jak czynności procesowe z jego udziałem i dotąd gdy możliwy jest już jego bezpieczny powrót do kraju pochodzenia.³⁸

Zgodnie z nową Ustawą o Cudzoziemcach z dnia 12 grudnia 2013, która obowiązuje od 1 maja 2014 r., cudzoziemcowi, wobec którego istnieje domniemanie, że jest ofiarą handlu ludźmi, wydaje się zaświadczenie potwierdzające istnienie tego domniemania. Na podstawie zaświadczenia pobyt domniemanej ofiary na terytorium Polski uważa się za legalny przez okres 3 miesięcy od momentu wydania tego dokumentu, bądź 4 miesięcy jeżeli cudzoziemiec jest małoletnim.

Organami upoważnionymi do wydawania zaświadczenia są: Policja, Straż Graniczna, lub prokurator prowadzący postępowanie. Z punktu widzenia ofiary handlu ludźmi, bardzo istotne jest to, że wydanie zaświadczenia legalizującego pobyt na okres 3 miesięcy, nie jest uzależnione od złożenia zeznań przez cudzoziemca, który nie musi nawet na tym etapie deklorować woli współpracy z organami ścigania. Takie zaświadczenie, oprócz czasowej legalizacji pobytu, uprawnia również do otrzymywania świadczeń w formie interwencji kryzysowej (schronisko, posiłki i odzież) oraz do natychmiastowego zwolnienia ze strzeżonego ośrodka dla cudzoziemców lub aresztu dla cudzoziemców.³⁹

Ustawa o cudzoziemcach zawiera oddzielny rozdział regulujący kwestie udzielania zezwoleń na pobyt czasowy dla ofiar handlu ludźmi, którego przepisy uwzględniają regulacje dyrektywy Rady 2004/81/WE z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie dokumentu pobytowego wydawanego obywatelom państw trzecich, którzy są ofiarami handlu ludźmi lub wcześniej byli przedmiotem działań ułatwiających nielegalną imigrację, którzy współpracują z właściwymi władzami oraz dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/36/UE z dnia 5 kwietnia 2011 r. w sprawie zapobiegania handlu ludźmi i zwalczania tego procederu oraz ochrony ofiar.⁴⁰

Obecne procedury legalizacji pobytu cudzoziemskich ofiar zostały uproszczone i częściowo odformalizowane, tak aby lepiej odpowiadać na potrzeby tej szczególnej kategorii osób. Przepisy ustawy o cudzoziemcach przewidują również, że po okresie zastanowienia się cudzoziemcowi będzie wydawane zezwolenie na pobyt czasowy, o ile podjął współpracę z organem właściwym do prowadzenia postępowania w sprawie zwalczania handlu ludźmi oraz zerwał kontakty z osobami

³⁸ Program wsparcia i ochrony ofiary/świadka handlu ludźmi,
http://www.msw.gov.pl/porta1/pl/388/7146/Program_wsparcia_i_ochrony_ofiaryswiadka_handlu_ludzmi.html.

³⁹ W dniu 1 maja 2014 roku weszła w życie nowa ustawa o cudzoziemcach,
<http://handelludzmi.eu/hl/aktualnosci/6412,W-dniu-1-maja-2014-roku-weszla-w-zycie-nowa-ustawa-o-cudzoziemcach.print#czas%20na%20zastanowienie.Program%20wsparcia%20i%20ochrony%20ofiary/%C5%9Bwiadka%20handlu%20lud%C5%BAmi>

⁴⁰ Ustawa o cudzoziemcach z dnia 12 grudnia 2013 r., Dz. U. 2013 poz. 1650,
<http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20130001650>

podejrzanymi o popełnienie czynów zabronionych związanych z handlem ludźmi. Podobne rozwiązanie funkcjonowało też na gruncie poprzedniej ustawy.

W ustawie o cudzoziemcach z 2013 r. wprowadzono też specjalną przesłankę udzielania zezwolenia na pobyt stały ofiarom handlu ludźmi. Przewidziano również możliwość wydawania ofiarom polskiego dokumentu podróży dla cudzoziemca, co ma kluczowe znaczenie w przypadku niemożności uzyskania dokumentu podróży własnego kraju pochodzenia. Ustawa zapewnia również wsparcie tłumacza dla ofiar.

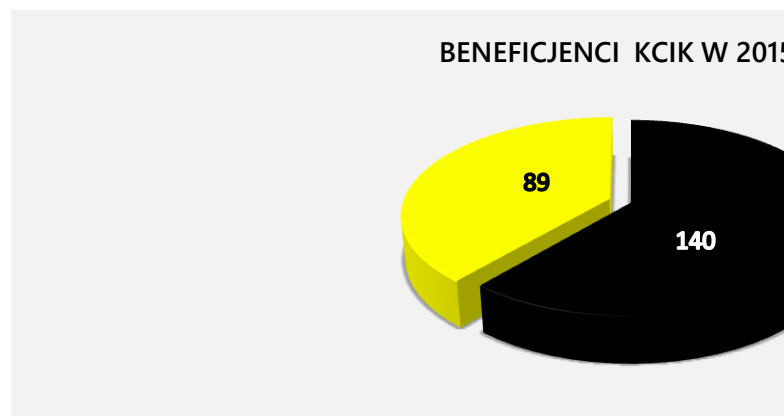
3. HANDEL LUDŹMI W POLSCE W 2015 R. I PIERWSZEJ POŁOWIE 2016 R.

3.1. Dane statystyczne Krajowego Centrum Interwencyjno - Konsultacyjnego dla Ofiar Handlu Ludźmi (KCIK) za 2015 r.

W 2015 r. z pomocy Krajowego Centrum Interwencyjno - Konsultacyjnego dla Ofiar Handlu Ludźmi skorzystało 229 osób, tj. o 22 więcej niż w roku 2014. Podobnie jak w latach ubiegłych z pomocy znacznie częściej korzystały kobiety niż mężczyźni - stanowiły 61% ogólnej liczby beneficjentów.

Wykres 3. Beneficjenci KCIK w 2015 r.

Z POMOCY KCIK W 2015 R. SKORZYSTAŁO 229 OSÓB, W TYM 126 CUDZOZIEMCÓW.

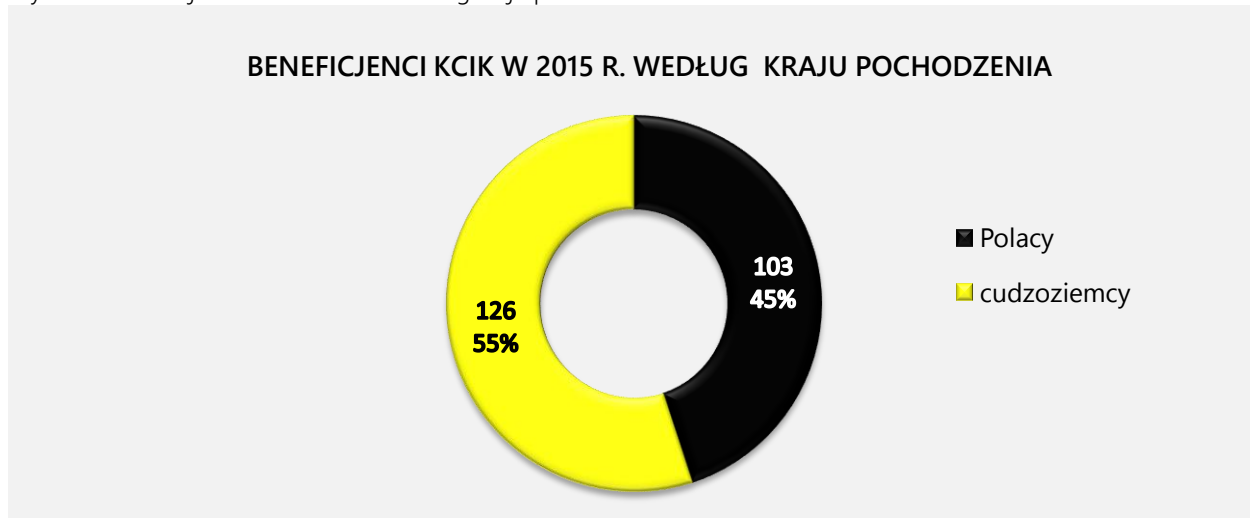

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Fundacji La Strada.

3.1.1. Beneficjenci KCIK w 2015 r. według krajów pochodzenia

Tak samo jak w latach poprzednich ponad połowę beneficjentów KCIK w 2015 r. stanowili cudzoziemcy.

Wykres 4. Beneficjenci KCIK w 2015 r. według kraju pochodzenia.

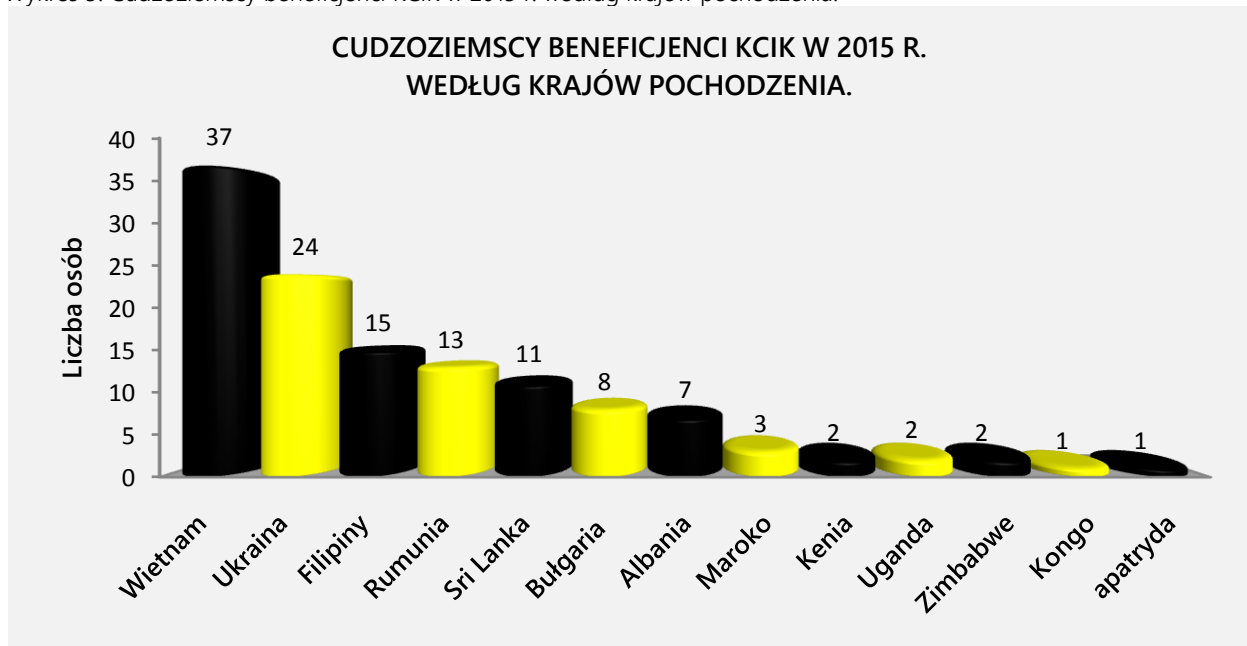

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Fundacji La Strada.

Zdecydowanie najliczniejszą grupę cudzoziemców korzystających ze wsparcia KCIK w 2015 r. stanowiły osoby pochodzące z Wietnamu. Było to aż 37 na 126 osób, tj. niemal 1/3. Na drugim miejscu pod względem liczebności cudzoziemców z danego państwa znaleźli się obywatele Ukrainy - niemal 1/5 wszystkich cudzoziemców w KCIK. Osoby pochodzące z Filipin były trzecią najliczniejszą grupą cudzoziemców. Na czwartym miejscu znaleźli się obywatele Rumunii (13 osób), co jest dużą zmianą w stosunku do roku 2014, kiedy to byli najliczniejszą grupą cudzoziemców objętych pomocą KCIK. 11 beneficjentów KCIK pochodziło ze Sri Lanki, 8 z Bułgarii i 7 z Albanii. W 2015 r. KCIK wspierało także pojedyncze osoby pochodzące z Maroka, Kenii, Ugandy, Zimbabwe i Kongo. Co ciekawe, wśród beneficjentów znalazła się także osoba bezpaństwowa. Na przestrzeni lat funkcjonowania KCIK oprócz spadku liczby beneficjentów pochodzących z Rumunii, można też zauważyć duży spadek liczby obywateli Bułgarii i znaczny wzrost liczby obywateli Wietnamu.

Ogółem, dokładnie połowa cudzoziemców będących beneficjentami KCIK w 2015 r. pochodziła z Azji, 41% z Europy i 8% z Afryki. W tym zestawieniu nie został ujęty apatryda ze względu na niemożność ustalenia kraju pochodzenia. Rozkład kontynentalny beneficjentów KCIK znacznie zmienił się w stosunku do lat ubiegłych, kiedy to od 2012 r. zdecydowanie najwięcej cudzoziemców pochodziło z państw Unii Europejskiej, z dominującą pozycją Rumunii i Bułgarii. Obecny znaczny spadek liczby cudzoziemców pochodzących z tych dwóch państw zdeteminował całkowicie inny obraz sytuacji.

Wykres 5. Cudzoziemscy beneficjenci KCIK w 2015 r. według krajów pochodzenia.

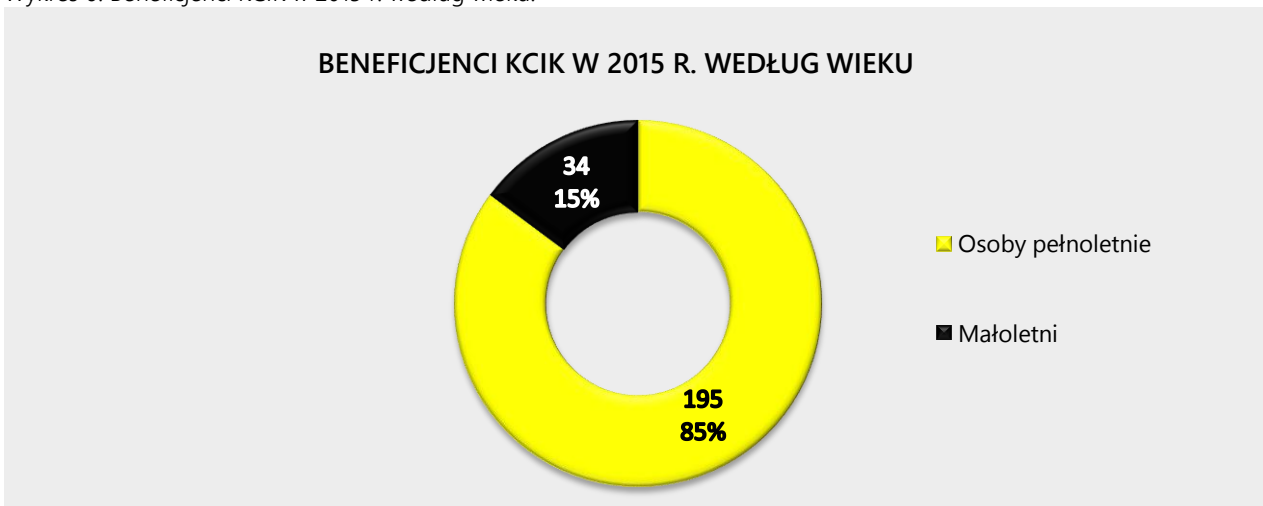

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Fundacji La Strada.

3.1.2. Beneficjenci KCIK w 2015 r. według wieku

Podobnie jak w latach ubiegłych kształtuje się procentowy udział małoletnich w ogólnej liczbie beneficjentów KCIK. W 2013 r. małoletni stanowili 14% wszystkich beneficjentów, w 2014 r. 16%, a obecnie 15%. Zdecydowaną większość beneficjentów KCIK stanowią więc od lat osoby dorosłe.

Wykres 6. Beneficjenci KCIK w 2015 r. według wieku.

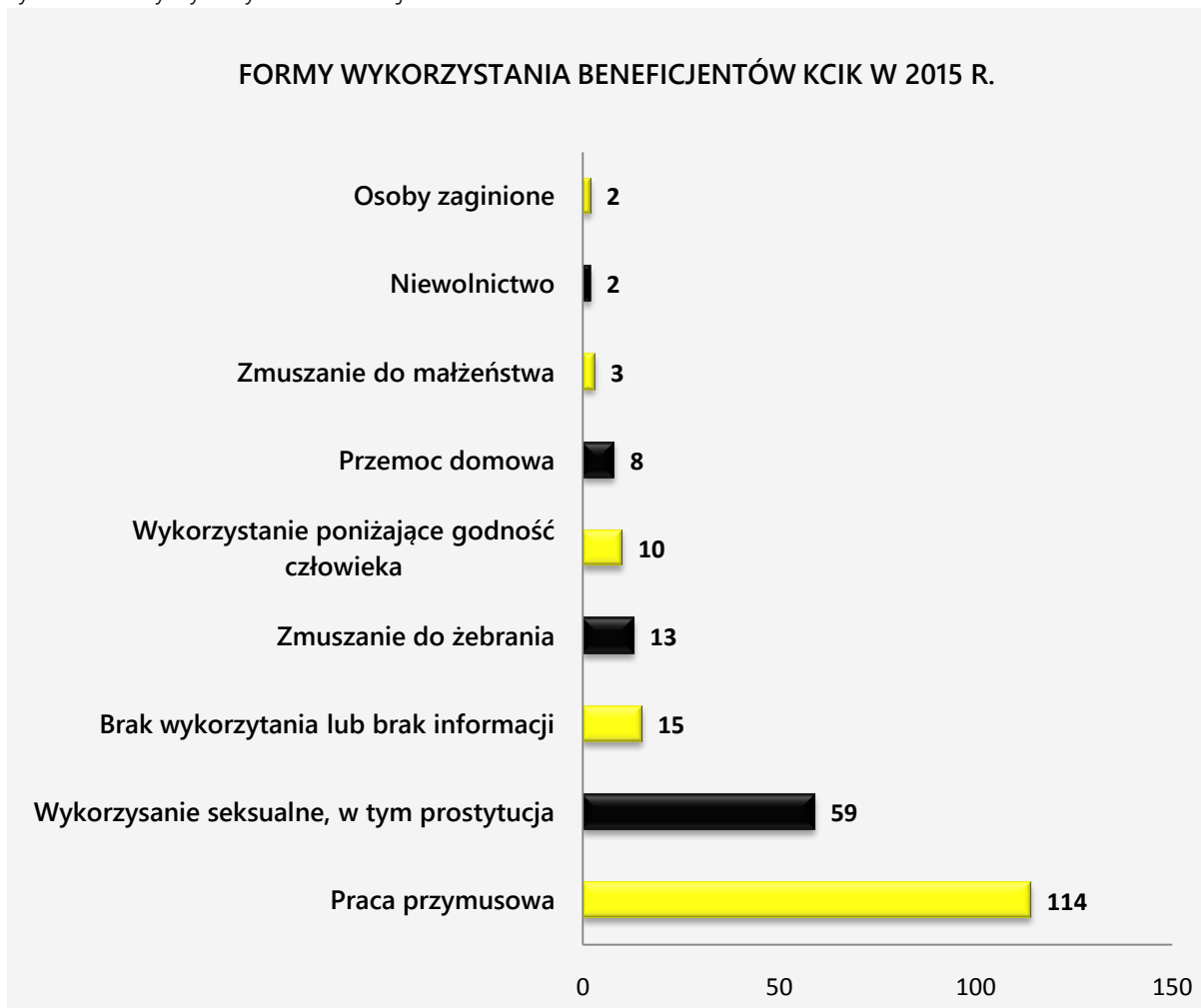

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Fundacji La Strada.

3.1.3. Formy wykorzystania beneficjentów KCIK w 2015 r.

Praca przymusowa i wykorzystanie seksualne, w tym prostytutka, stanowią dwie zdecydowanie najczęstsze formy wykorzystania ofiar handlu ludźmi, które skorzystały ze wsparcia KCIK w 2015 r. Aż 114 osób, tj. niemal połowa wszystkich beneficjentów została wykorzystana w pracy przymusowej. Jest to obecnie najczęstsza forma wykorzystania ofiar handlu ludźmi, które korzystają ze wsparcia KCIK. Wykorzystanie seksualne, w tym przymusowa prostytutka dotknęły 59 osób. Na przestrzeni lat funkcjonowania KCIK można zauważyć nasilenie się zjawiska pracy przymusowej jako formy wykorzystania, która wyprzedziła wykorzystanie seksualne, niegdyś najczęstszą formę wykorzystania ofiar handlu ludźmi trafiających do KCIK. Innymi, rzadziej odnotowywanymi formami wykorzystania beneficjentów w 2015 r. było zmuszanie do żebrania (13 osób), wykorzystanie poniżające godność człowieka (10 osób), przemoc domowa (8 osób), zmuszanie do małżeństwa (3 osoby), niewolnictwo (2 osoby) oraz zaginięcia (2 osoby). W stosunku do 15 osób stwierdzono brak wykorzystania lub brak jest informacji na temat wykorzystania.

Wykres 7. Formy wykorzystania beneficjentów KCIK w 2015 r.

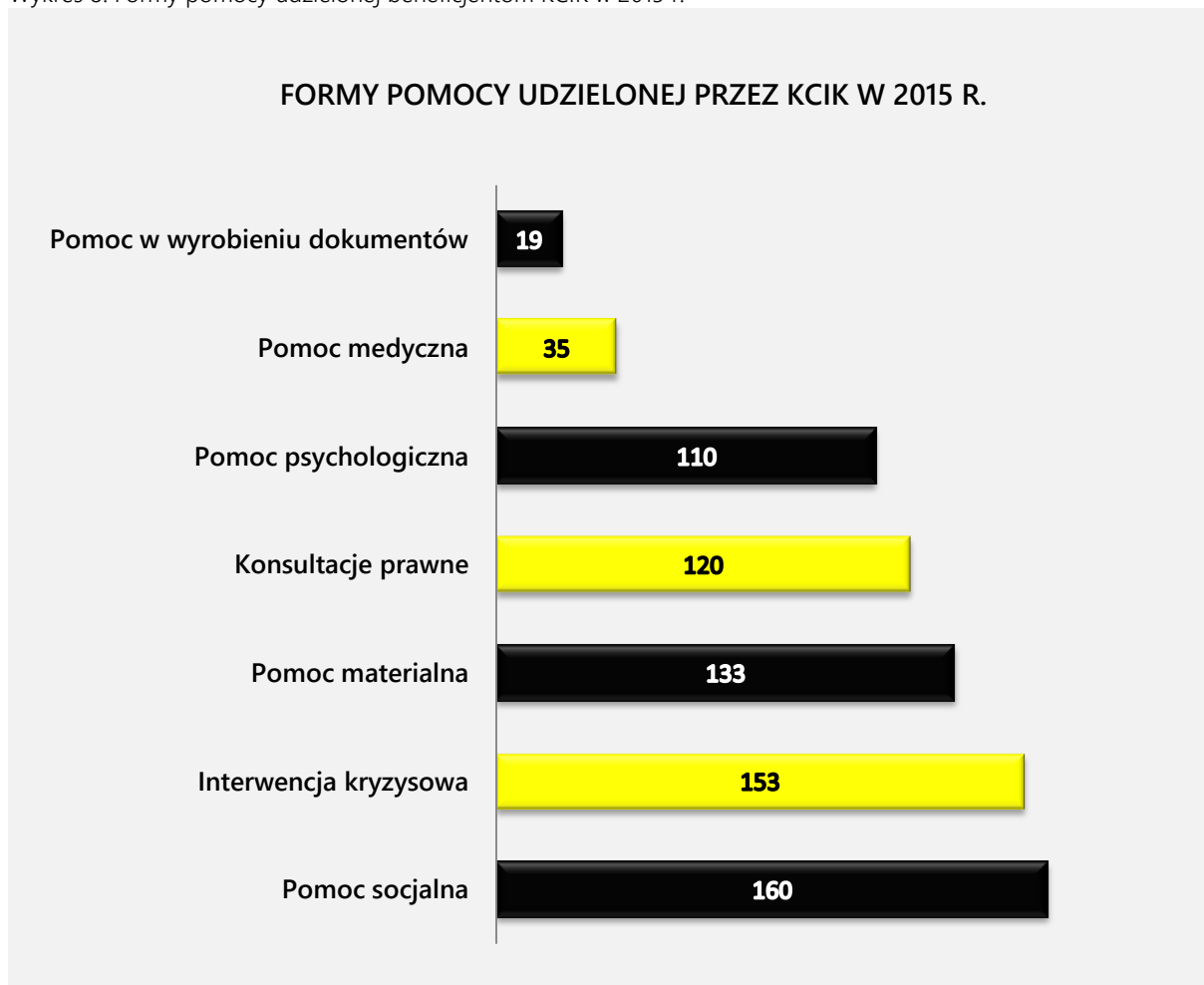

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Fundacji La Strada.

3.1.4. Formy pomocy udzielonej beneficjentom KCIK w 2015 r.

Pracownicy KCIK zdiagnozowali potrzeby wszystkich 229 osób, które zwróciły się o pomoc. Na podstawie analizy potrzeb każdemu udzielone zostało najbardziej adekwatne i potrzebne wsparcie. Najwięcej, 160 osób, skorzystało z pomocy socjalnej, interwencji kryzysowej (153 osoby), pomocy materialnej (133 osoby), konsultacji prawnych (120 osób) oraz z pomocy psychologicznej (110 osób). Ponadto, 35 osobom udzielona została pomoc medyczna. 19 osób skorzystało z pomocy w wyrobieniu dokumentów, w tym 15 cudzoziemców w zakresie legalizacji pobytu.

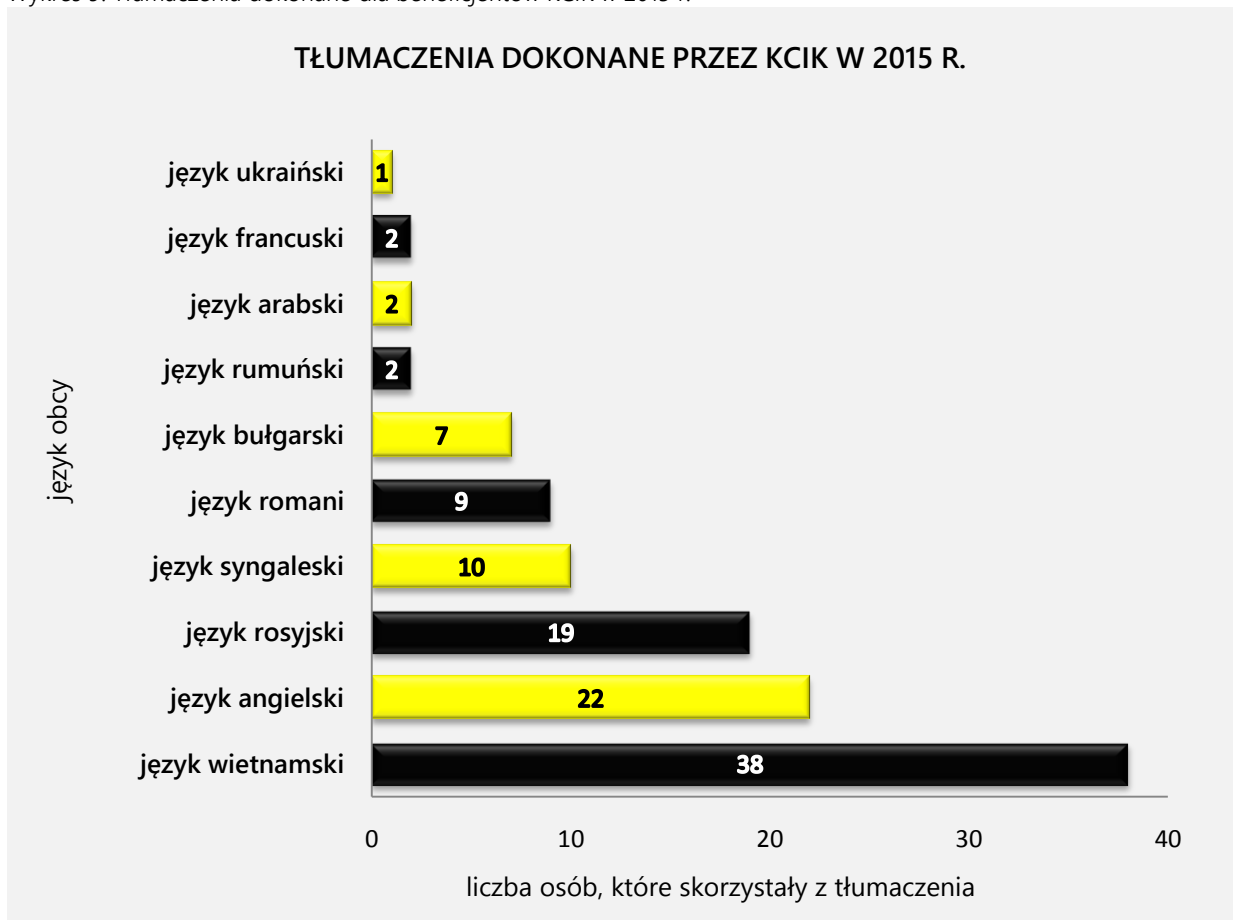
Wykres 8. Formy pomocy udzielonej beneficjentom KCIK w 2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Fundacji La Strada.

W 2015 r. KCIK w ramach wsparcia udzielanego beneficjentom dokonało tłumaczeń na łącznie 10 języków obcych. Najwięcej osób skorzystało z pomocy tłumaczeniowej na język wietnamski (38, tj. 30% cudzoziemców będących pod opieką KCIK). Drugim najczęściej wykorzystywanym w tłumaczeniach językiem był angielski - skorzystały z niego 22 osoby, tj. 17% cudzoziemców. Język rosyjski był trzecim najczęściej używanym w tłumaczeniach językiem, skorzystało z niego 19 osób, tj. 15% ogółu cudzoziemców. 10 osób skorzystało z tłumaczeń na język syngaleski, 9 osób na język romani i 7 osób na język bułgarski. Po 2 osoby skorzystały z tłumaczeń na język rumuński, arabski i francuski, a jedna osoba na język ukraiński.

Wykres 9. Tłumaczenia dokonane dla beneficjentów KCIK w 2015 r.

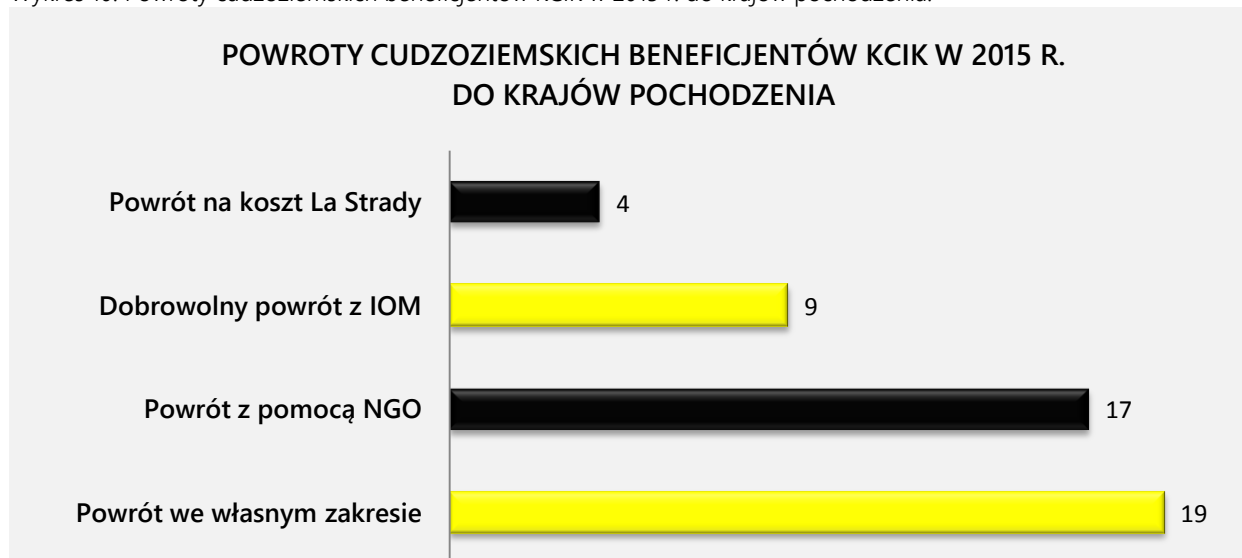

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Fundacji La Strada.

3.1.5. Powroty cudzoziemców- beneficjentów KCIK w 2015 r. do krajów pochodzenia

W 2015 r. 49 osób objętych wsparciem KCIK zdecydowało się na powroty do krajów pochodzenia. Najwięcej osób (38% ogółu powracających) zdecydowała się na powrót we własnym zakresie, było to 15 Polaków, 2 obywateli Filipin i po 1 osobie z Rumunii i Ukrainy. Niewiele mniej, bo 35% osób powróciło z pomocą organizacji pozarządowych, byli to Polacy powracający do Polski. 9 osób (18% ogółu osób, które zdecydowały się na powrót) skorzystało z programu dobrowolnych powrotów z Międzynarodową Organizacją do Spraw Migracji (IOM). Z tego sposobu skorzystało 7 obywateli Bułgarii, 1 obywatel Polski i obywatel Rumunii. 4 osoby, tj. 8% (3 obywateli Ukrainy i jeden obywatel Polski) powróciły do krajów pochodzenia na koszt Fundacji La Strada.

Wykres 10. Powroty cudzoziemskich beneficjentów KCIK w 2015 r. do krajów pochodzenia.

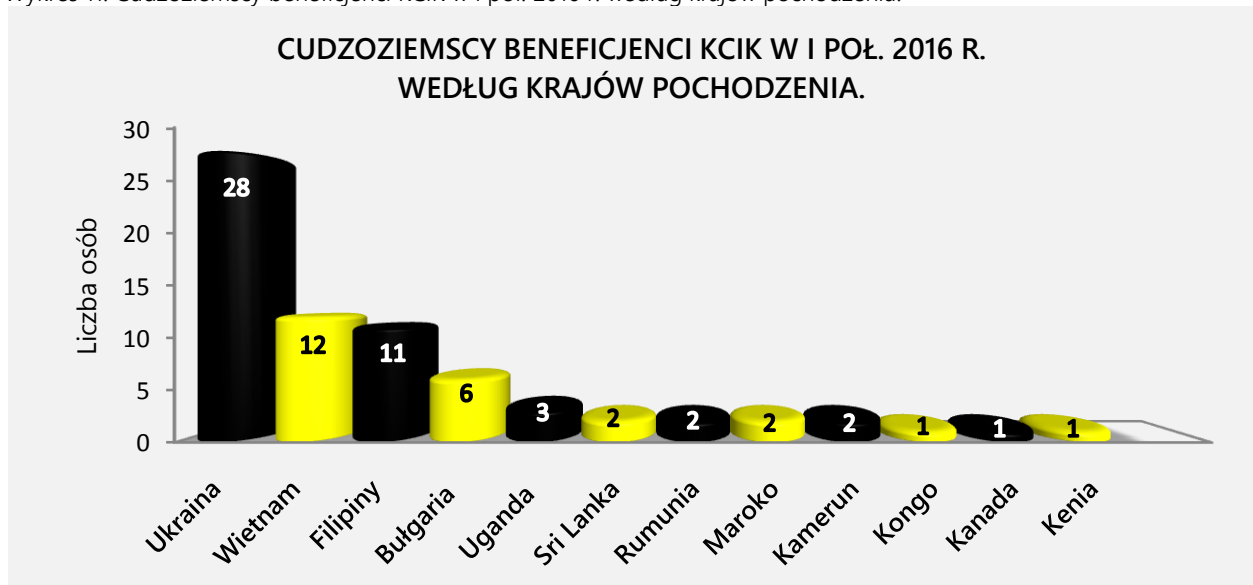

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Fundacji La Strada.

3.2. Dane statystyczne Krajowego Centrum Interwencyjno - Konsultacyjnego dla Ofiar Handlu Ludźmi (KCIK) za pierwszą połowę 2016 r.

Według danych Fundacji La Strada przez pierwsze 6 miesięcy 2016 r. z pomocy Krajowego Centrum Interwencyjno - Konsultacyjnego dla Ofiar Handlu Ludźmi skorzystały 133 osoby: 86 kobiet i 47 mężczyzn. Małoletni stanowili 10,5% ogółu beneficjentów KCIK (14 osób). 62 osoby posiadały polskie obywatelstwo, a pozostali (71 osób) byli cudzoziemcami. Najliczniej reprezentowaną narodowością (oprócz Polaków) byli obywatele Ukrainy (21 % ogółu beneficjentów KCIK), następnie obywatele Wietnamu (9% ogółu beneficjentów KCIK) oraz obywatele Filipin (8% ogółu beneficjentów KCIK). Obywatele Bułgarii stanowili 4,5% wszystkich beneficjentów KCIK w pierwszej połowie 2016 r., obywatele Ugandy 2%. Jednostkowymi przypadkami byli beneficjenci pochodzący ze Sri Lanki, Rumunii, Maroko i Kamerunu (stanowili po 1,5% ogółu beneficjentów KCIK) oraz obywatele Kongo, Kanady i Kenii, którzy stanowili po 0,75% ogólnej liczby.

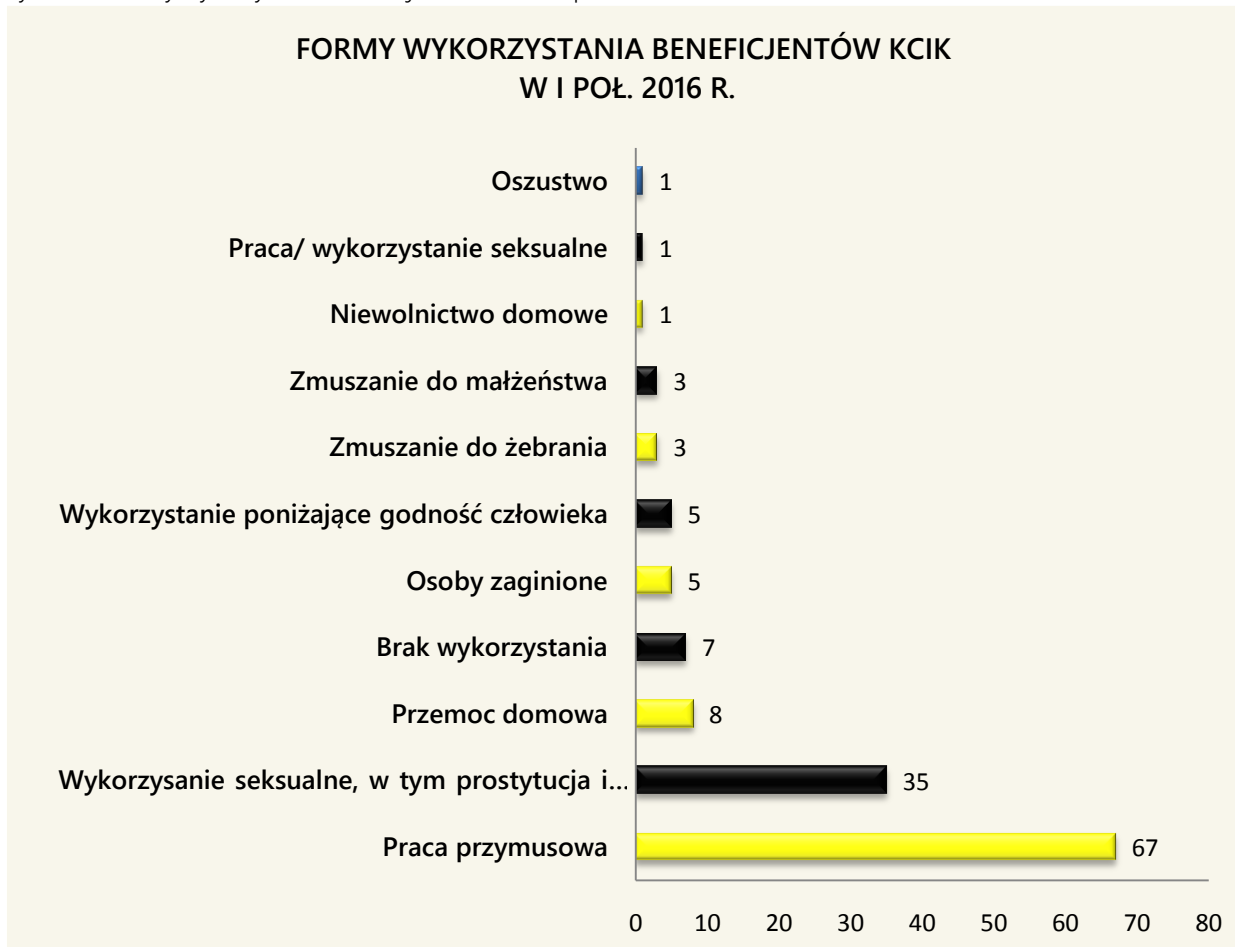
Wykres 11. Cudzoziemscy beneficjenci KCIK w I poł. 2016 r. według krajów pochodzenia.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Fundacji La Strada.

Praca przymusowa oraz wykorzystanie seksualne, w tym przymusowa prostytutka i zgwałcenie są dwiema najczęstszymi formami wykorzystania beneficjentów KCIK w pierwszej połowie 2016 r. Do pracy przymusowej została zmuszona aż połowa beneficjentów. Z kolei ponad ćwierć beneficjentów (35 osób) doświadczyła wykorzystania seksualnego w jego różnych formach. Ofiarami przemocy domowej było 6% beneficjentów (8 osób), po 3,75% osób, które skorzystały ze wsparcia KCIK w tym okresie było ofiarami wykorzystania poniżej godności człowieka lub było osobami zaginionymi. Wymuszone małżeństwa i zmuszanie do żebrania dotknęło po 2,25% beneficjentów KCIK. Po 1 osobie (tj. 0,75%) doświadczyło niewolnictwa domowego, oszustwa i pracy/ wykorzystania seksualnego.

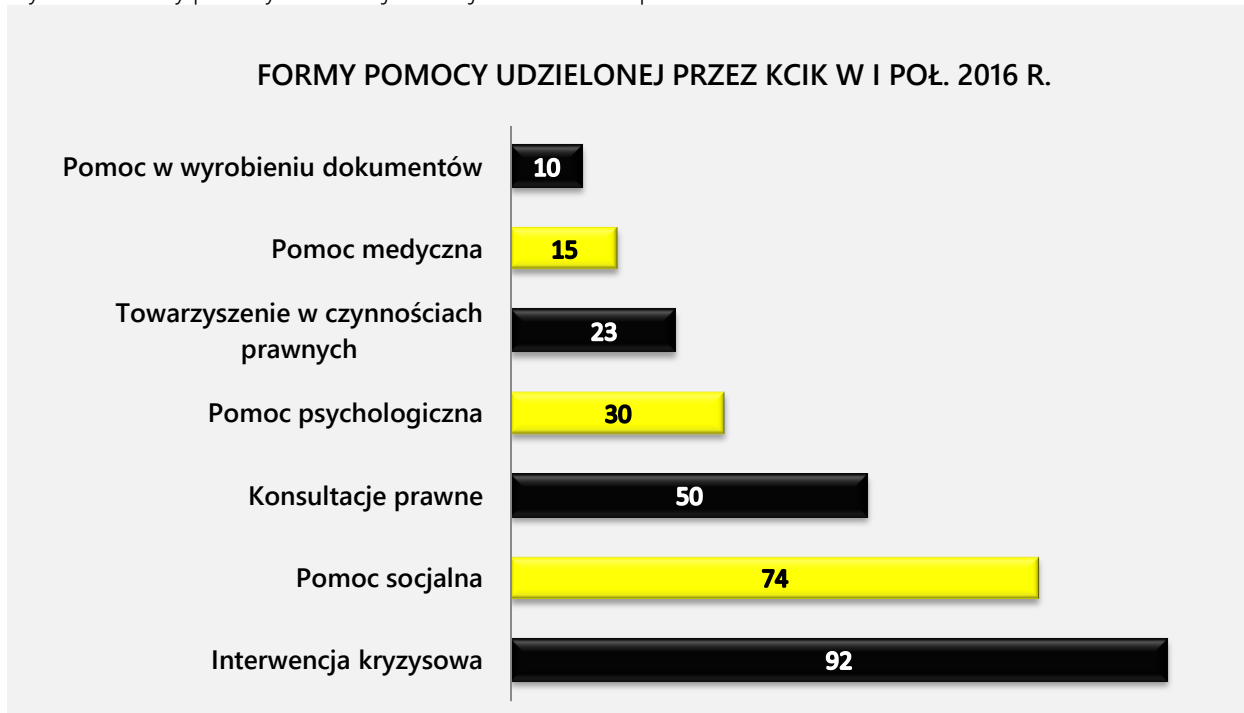
Wykres 12. Formy wykorzystania beneficjentów KCIK w I poł. 2016 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Fundacji La Strada.

Wobec wszystkich beneficjentów KCIK zdiagnozowane zostały ich szczególne potrzeby, na podstawie czego udzielone zostało najbardziej adekwatne wsparcie. Interwencja kryzysowa wobec beneficjentów KCIK w pierwszej połowie 2016 r. została zastosowana 92 razy, pomoc socjalna 74 razy, konsultacje prawne 50 razy, a pomoc psychologiczna 30 razy. 23 razy towarzyszyono beneficjentom KCIK w czynnościach prawnych, pomocy medycznej udzielono 15 razy, a pomocy w wyrobieniu dokumentów 10 razy.

Wykres 13. Formy pomocy udzielonej beneficjentom KCIK w I poł. 2016 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Fundacji La Strada.

16 osób objętych wsparciem KCIK w pierwszej połowie 2016 r. zdecydowało się na powrót do kraju pochodzenia. Najwięcej osób powróciło na koszt Fundacji La Strada oraz na koszt organizacji zagranicznych - po 5 osób. Z dobrowolnego powrotu z Międzynarodową Organizacją ds. Migracji (IOM) skorzystały 4 osoby. 2 cudzoziemców powróciło do krajów pochodzenia na własny koszt.

Wykres 14. Powroty cudzoziemskich beneficjentów KCIK do krajów pochodzenia w I poł. 2016 r.

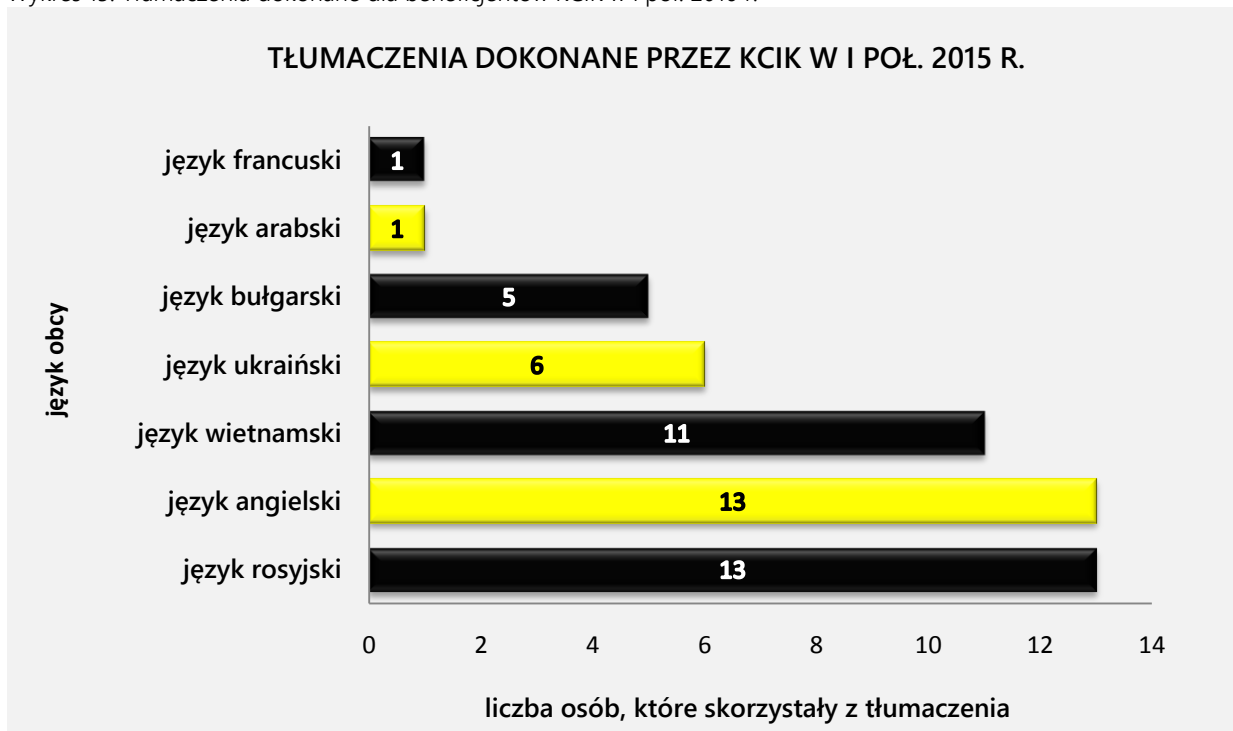

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Fundacji La Strada.

W pierwszej połowie 2016 r. Krajowe Centrum Interwencyjno - Konsultacyjne dla Ofiar Handlu Ludźmi w ramach wsparcia udzielanego beneficjentom dokonało tłumaczeń na 7 języków obcych. Najczęściej tłumaczono na język rosyjski i angielski - skorzystało z tego po 13 osób. 11

beneficjentów KCIK skorzystało z tłumaczeń na język wietnamski, 6 osób na język ukraiński, 5 osób na język bułgarski i pojedyncze osoby na język francuski i arabski.

Wykres 15. Tłumaczenia dokonane dla beneficjentów KCIK w I poł. 2016 r.

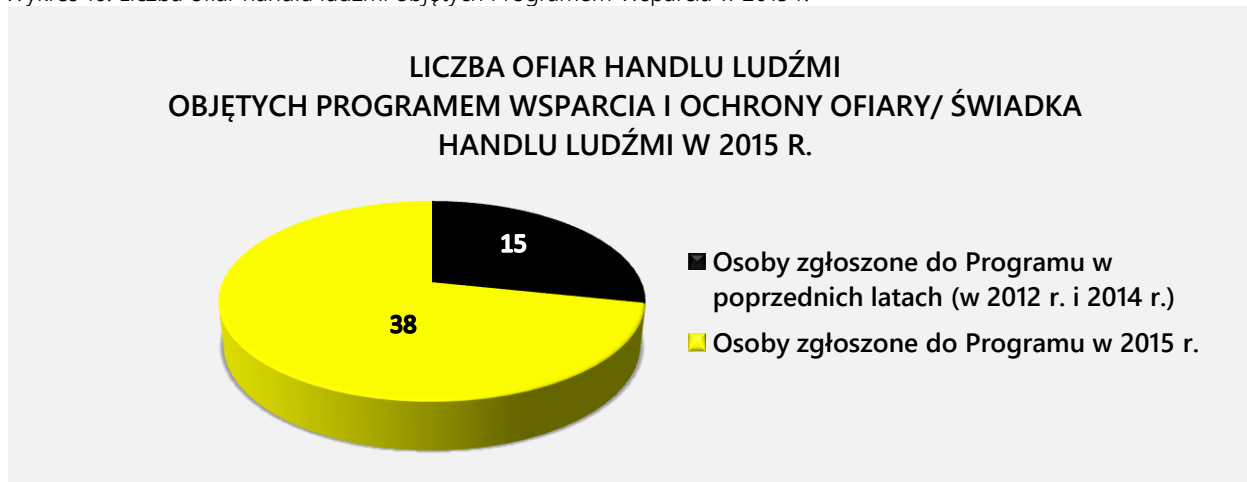
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Fundacji La Strada.

3.3. Realizacja Programu Wsparcia i Ochrony Ofiar/ Świadców Handlu Ludźmi w 2015 r.

3.3.1. Liczba cudzoziemców objętych Programem Wsparcia w 2015 r.

W 2015 r. Programem Wsparcia i Ochrony Ofiar/ Świadców Handlu Ludźmi objętych było 53 cudzoziemców, z czego 15 osób zostało zgłoszonych do Programu w poprzednich latach - 2 osoby w 2012 r. i 13 osób w 2014 r. 38 osób zostało zgłoszonych do Programu w roku 2015, a 6 osób pozostało w nim na rok 2016.

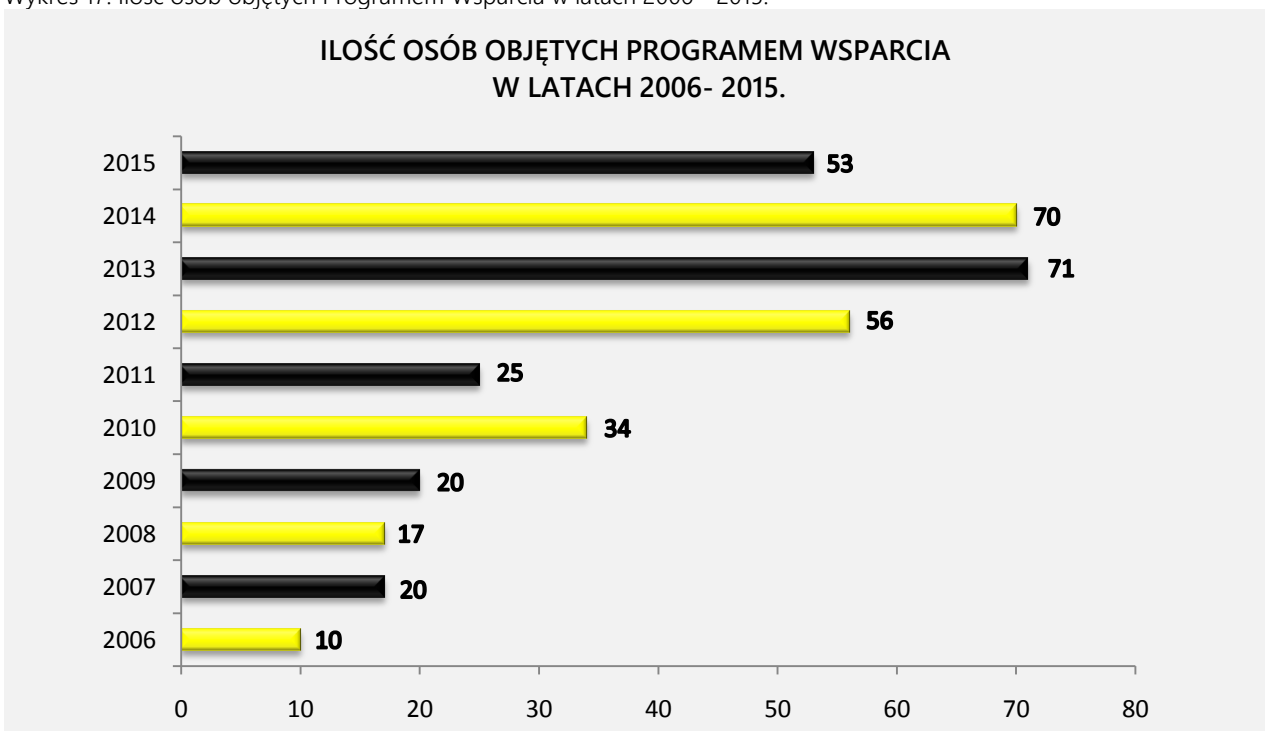
Wykres 16. Liczba ofiar handlu ludźmi objętych Programem Wsparcia w 2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

W 2015 r. liczba cudzoziemców korzystających z Programu Wsparcia była najniższa od 2011 r., kiedy to wsparciem objętych było zaledwie 25 osób.

Wykres 17. Ilość osób objętych Programem Wsparcia w latach 2006 - 2015.

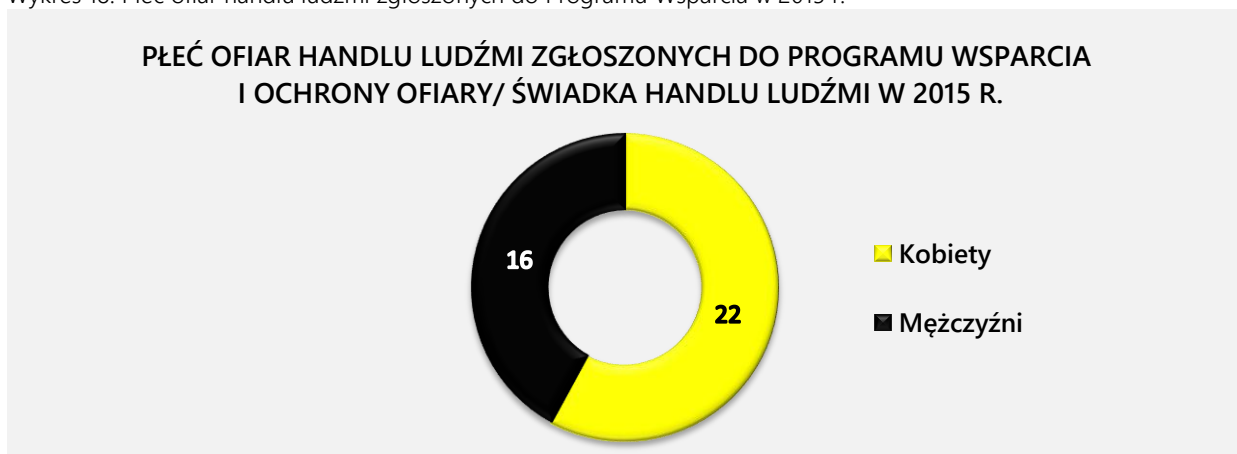
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

Wszystkie poniżej przedstawione dane statystyczne dotyczą wyłącznie osób zgłoszonych do udziału w Programie Wsparcia w 2015 r., tj. 38 osób.

3.3.2. Płeć cudzoziemców objętych Programem Wsparcia w 2015 r.

W 2015 r. z Programu Wsparcia skorzystały 22 kobiety i 16 mężczyzn. W odróżnieniu od wyjątkowego pod tym względem roku 2014, kiedy to kobiety stanowiły niemal 80% beneficjentów, różnica w liczbie kobiet (58% beneficjentów Programu Wsparcia) i mężczyzn (42% beneficjentów Programu Wsparcia) nie była zbyt wielka.

Wykres 18. Płeć ofiar handlu ludźmi zgłoszonych do Programu Wsparcia w 2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

3.3.3. Wiek cudzoziemców objętych Programem Wsparcia w 2015 r.

Od lat bez zmian pozostają ogólne trendy w zakresie podziału beneficjentów Programu Wsparcia ze względu na wiek. Również w 2015 r. dorośli stanowili zdecydowaną większość (33 osoby, tj. niemal 87%). Małoletnich cudzoziemców objętych Programem Wsparcia w 2015 r. było jedynie 5. Najstarsza osoba objęta Programem miała 76 lat, najmłodsza 14. Średnia wieku wynosiła 26 lat.

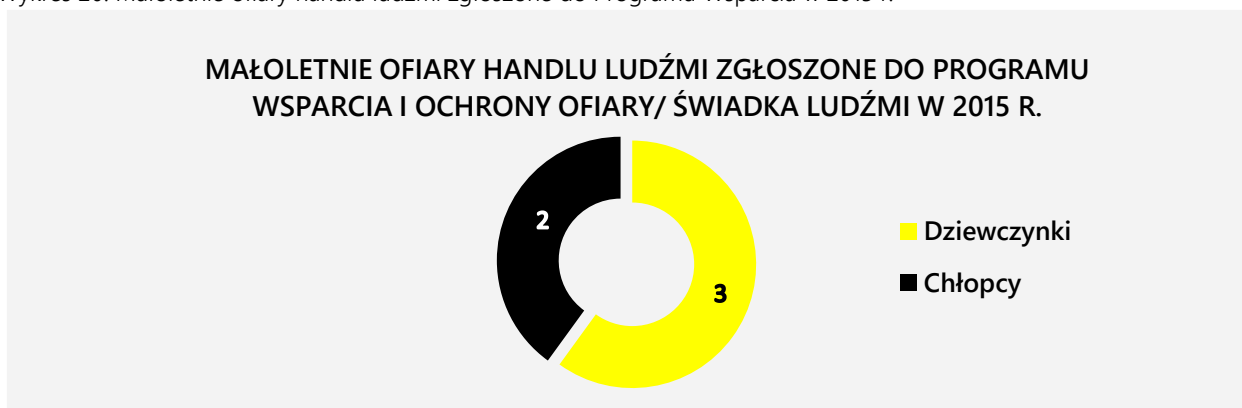
Wykres 19. Wiek ofiar handlu ludźmi zgłoszonych do Programu Wsparcia w 2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

Wszyscy małoletni pochodzili z Wietnamu i byli dziećmi bez opieki. Były to 3 dziewczynki (w wieku 15 lat i dwie 16 - letnie) oraz 2 chłopców (w wieku 14 i 16 lat).

Wykres 20. Małoletnie ofiary handlu ludźmi zgłoszone do Programu Wsparcia w 2015 r.

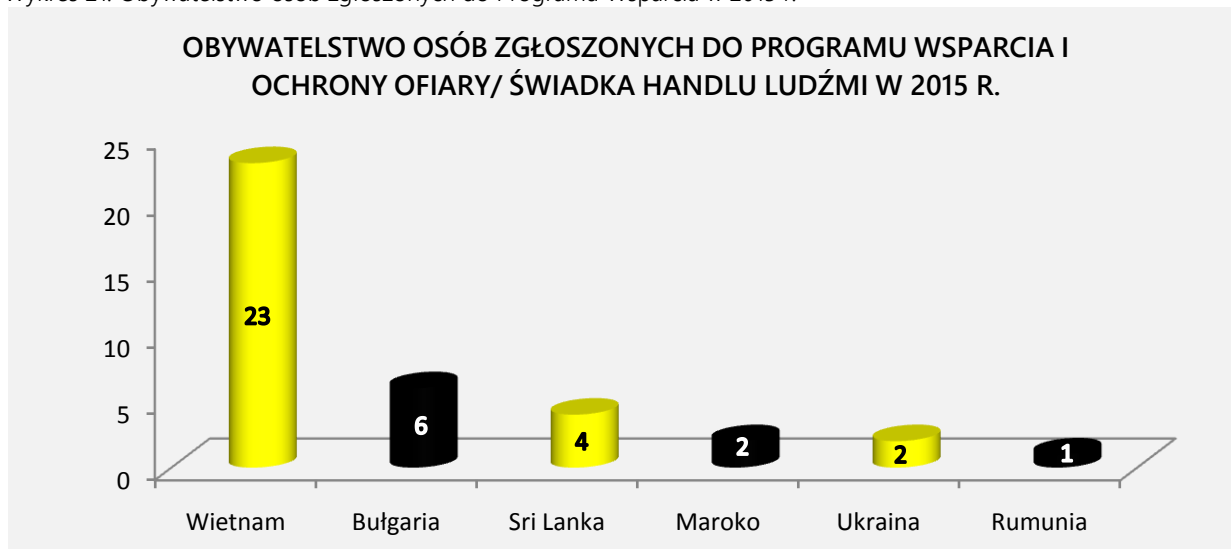

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

3.3.4. Obywatelstwo ofiar handlu ludźmi zgłoszonych do Programu Wsparcia w 2015 r.

Zdecydowanie najwięcej ofiar handlu ludźmi objętych Programem Wsparcia w 2015 r. pochodziło z Wietnamu - było to aż 23 z 38 osób, co stanowi ponad 60% ogólnej liczby beneficjentów. 6 cudzoziemców objętych wsparciem pochodziło z Bułgarii, a 4 ze Sri Lanki, po 2 osoby pochodziły z Maroka i Ukrainy, a jedna z Rumunii. W odróżnieniu od roku 2014, Programem Wsparcia nie była objęta żadna osoba pochodząca z Filipin. Wówczas cudzoziemcy pochodzący z Filipin stanowili najliczniejszą grupę objętą Programem Wsparcia (17 osób). Co ciekawe, także na przestrzeni lat funkcjonowania Programu Wsparcia bardzo spadła liczba cudzoziemców pochodzących z Rumunii, w 2015 r. była to tylko jedna osoba, podczas gdy jeszcze rok wcześniej cudzoziemcy z tego państwa stanowili drugą najliczniejszą grupę. Podsumowując, najwięcej osób objętych Programem Wsparcia w 2015 r. pochodziło z Azji (71%), następnie z Europy (24%) i najmniej z Afryki (5%).

Wykres 21. Obywatelstwo osób zgłoszonych do Programu Wsparcia w 2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

3.3.5. Forma wykorzystania ofiar handlu ludźmi zgłoszonych do Programu Wsparcia w 2015 r.

Cudzoziemcy objęci Programem Wsparcia w 2015 r. doświadczyli różnego rodzaju wykorzystania. Najwięcej osób (17) padło ofiarą pracy przymusowej, wykorzystanie poniżające godność człowieka dotknęło 12 osób, 8 cudzoziemców zostało wykorzystanych seksualnie, a jedna osoba została zmuszona do żebrania. Sytuacja ofiar handlu ludźmi pod względem formy wykorzystania wyglądała bardzo podobnie także w latach poprzednich.

Wykres 22. Formy wykorzystania ofiar handlu ludźmi objętych Programem Wsparcia w 2015 r.

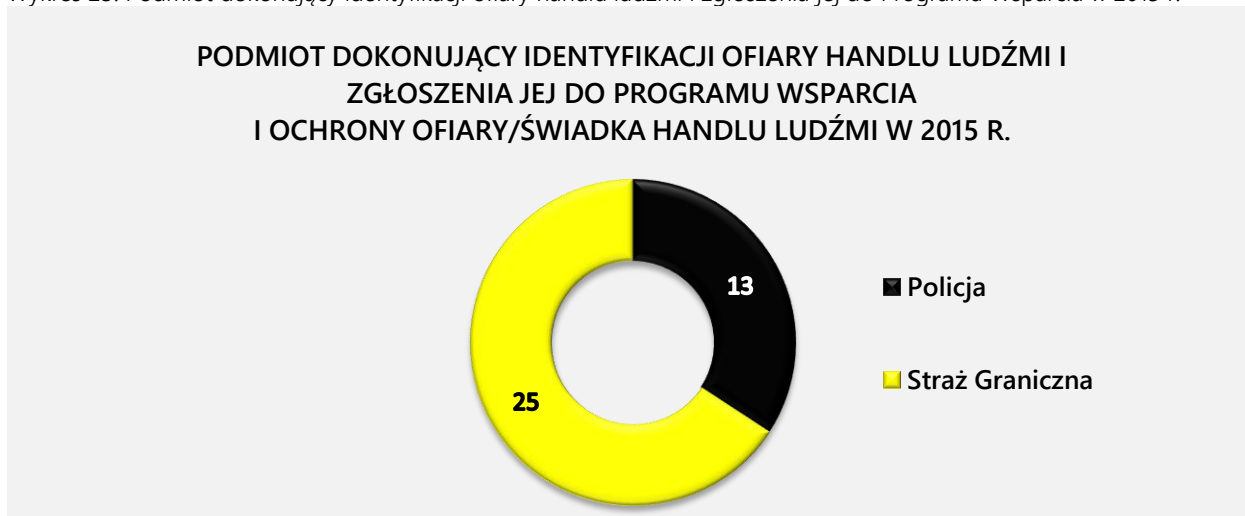
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

3.3.6. Identyfikacja ofiar handlu ludźmi zgłoszonych do Programu Wsparcia w 2015 r.

Identyfikacji cudzoziemców jako ofiar handlu ludźmi i zgłoszenia ich do Programu Wsparcia dokonuje najczęściej Policja albo Straż Graniczna. W 2015 r. w 25 przypadkach (66%) identyfikacji dokonała Straż Graniczna, a w 13 przypadkach (34%) Policja. Służby te posiadają *Algorytm Postępowania funkcjonariuszy organów ścigania w przypadku ujawnienia przestępstwa handlu ludźmi*, według którego identyfikują ofiarę i dokonują zgłoszenia jej do Programu Wsparcia.⁴¹ Prokuratura również może identyfikować ofiary i zgłaszać je do Programu, w praktyce występuje to jednak niezwykle rzadko - odnotowano jeden taki przypadek w 2008 r. i jeden przypadek w pierwszym półroczu 2016 r. Identyfikacja ofiary handlu ludźmi jest niezwykle ważnym elementem w całym systemie zwalczania i zapobiegania handlowi ludźmi. To od skutecznej identyfikacji zależy, czy ofiara handlu ludźmi otrzyma właściwą pomoc.

⁴¹ Algorytm Postępowania funkcjonariuszy organów ścigania w przypadku ujawnienia przestępstwa handlu ludźmi, <http://www.strazgraniczna.pl/wps/wcm/connect/4e85cf004103472aa372b3ff9e6aba3f/ALGORYTM+post%C4%99powania.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=4e85cf004103472aa372b3ff9e6aba3f&CACHEID=4e85cf004103472aa372b3ff9e6aba3f&CACHEID=4e85cf004103472aa372b3ff9e6aba3f>.

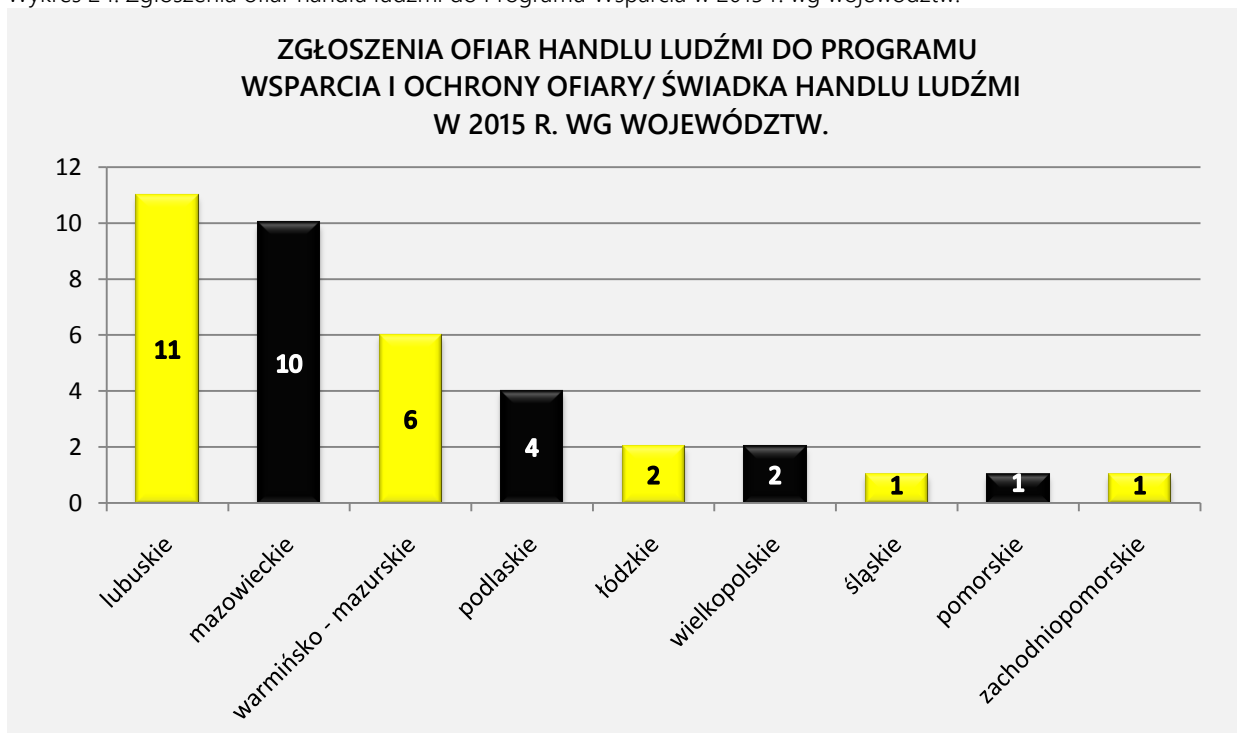
Wykres 23. Podmiot dokonujący identyfikacji ofiary handlu ludźmi i zgłoszenia jej do Programu Wsparcia w 2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

W 2015 r. największą ilość zgłoszeń ofiar handlu ludźmi do Programu Wsparcia odnotowano w województwie lubuskim (11 osób - 29%), następnie w województwie mazowieckim (10 osób - 26%), w województwie warmińsko - mazurskim (6 osób - 16%) i w województwie podlaskim (4 osoby - 11%). Po 2 zgłoszenia zostały zanotowane w województwie łódzkim i wielkopolskim oraz po jednym w województwie śląskim, pomorskim i zachodniopomorskim. Na uwagę zasługuje fakt, iż nie odnotowane zostało żadne zgłoszenie z terenu województwa małopolskiego, podczas gdy jeszcze w 2013 r. było ich aż 17 (najwięcej ze wszystkich województw).

Wykres 24. Zgłoszenia ofiar handlu ludźmi do Programu Wsparcia w 2015 r. wg województw.

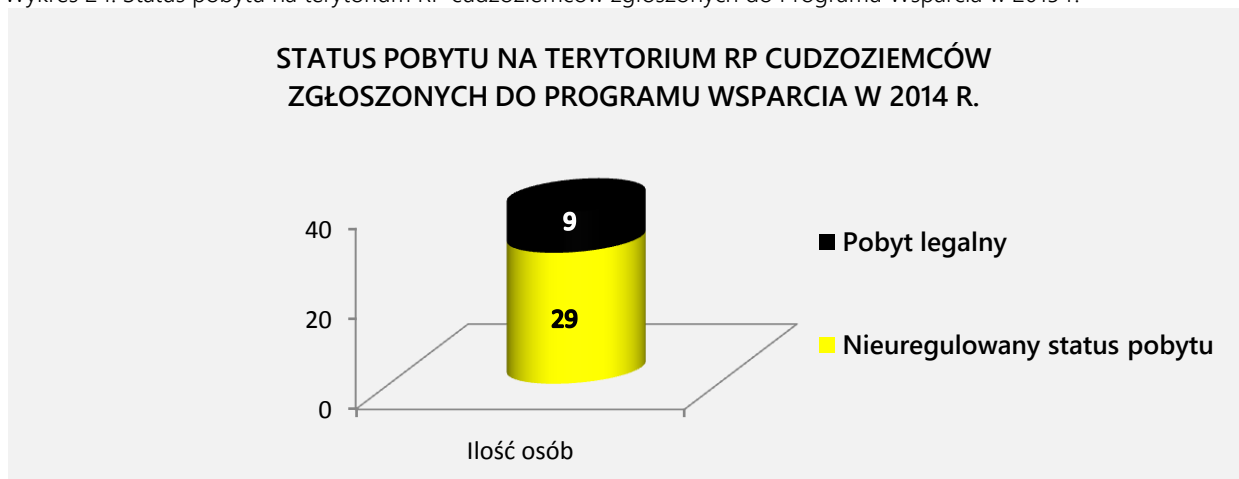

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

3.3.7. Status pobytu na terytorium RP cudzoziemców zgłoszonych do Programu Wsparcia w 2015 r.

Spośród 38 cudzoziemców aż 29 (76%) miało w momencie przed zgłoszeniem do Programu Wsparcia nieuregulowany status pobytu w Polsce. Wszystkie te osoby zalegalizowały swój pobyt na podstawie zaświadczeń wydawanych z art. 170 ustawy o cudzoziemcach. Liczba cudzoziemców objętych Programem Wsparcia w 2015 r., którzy posiadali nieuregulowany status pobytu w Polsce przed zgłoszeniem do Programu Wsparcia była wyższa niż w roku 2014 (wówczas było to 24% osób) i w roku 2013, kiedy było to zaledwie 3,5% ogólnej liczby beneficjentów. W 2015 r. jedynie 9 cudzoziemców (24%) przebywało na terenie Polski legalnie: 7 osób było obywatelami UE, jedna osoba posiadała zezwolenie na pobyt czasowy i na pracę, a jedna osoba złożyła wniosek o nadanie statusu uchodźcy.

Wykres 24. Status pobytu na terytorium RP cudzoziemców zgłoszonych do Programu Wsparcia w 2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

Odmienne od lat ubiegłych w 2015 r. znacznie zmniejszyła się liczba cudzoziemców, którzy złożyli zeznania w sprawie handlu ludźmi. Zeznania złożyły 24 osoby (63%), podczas gdy w roku 2014 aż 85%. Zeznań nie złożyło 14 osób, tj. 37% ogólnej liczby beneficjentów Programu Wsparcia w 2015.

Wykres 25. Złożenie zeznań przez ofiary handlu ludźmi zgłoszone do Programu Wsparcia w 2015 r.

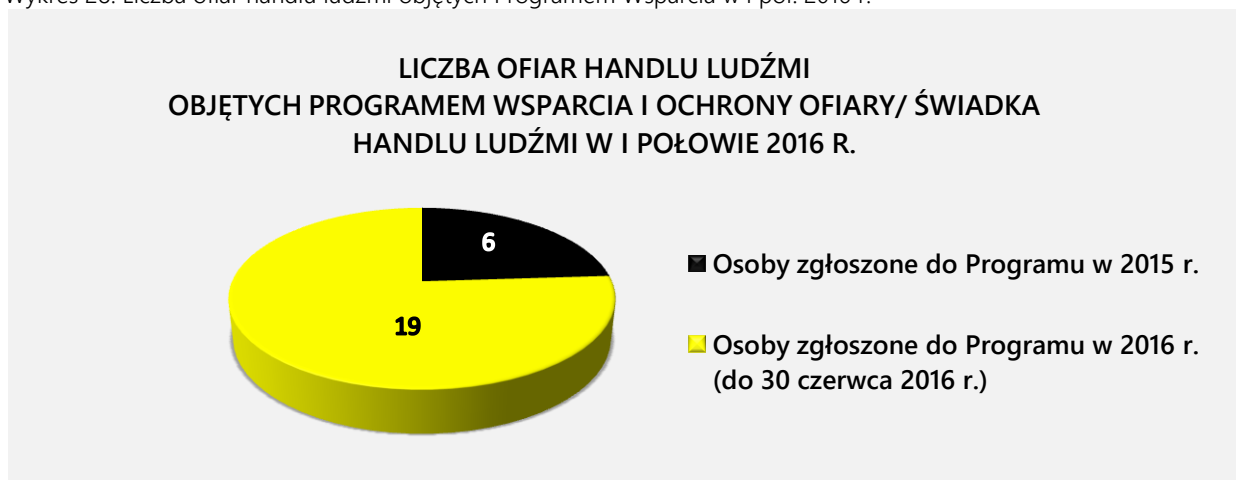
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

3.3. Realizacja Programu Wsparcia i Ochrony Ofiar/ Świadków Handlu Ludźmi w I połowie 2016 r.

3.3.1. Liczba cudzoziemców objętych Programem Wsparcia w I połowie 2016 r.

W pierwszym półroczu 2016 r. Programem Wsparcia i Ochrony Ofiar/ Świadków Handlu Ludźmi objętych było 26 ofiar handlu ludźmi, z czego 6 osób zostało zgłoszonych do Programu jeszcze w 2015 r., a pozostałe 19 osób już w roku 2016.

Wykres 28. Liczba ofiar handlu ludźmi objętych Programem Wsparcia w I poł. 2016 r.

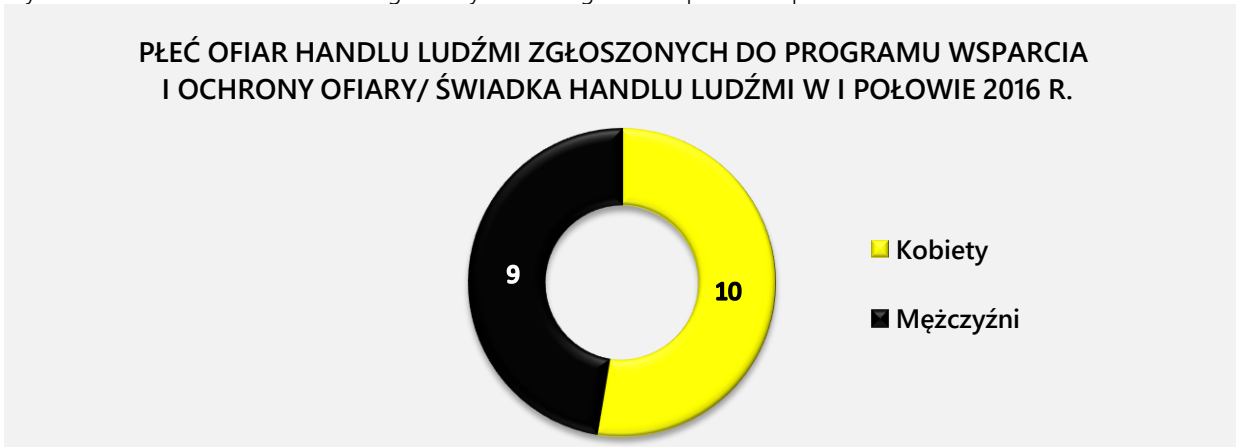
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

Wszystkie poniżej przedstawione dane statystyczne dotyczą wyłącznie osób zgłoszonych do udziału w Programie Wsparcia w pierwszym półroczu 2016 r., tj. 19 osób.

3.3.2. Płeć cudzoziemców objętych Programem Wsparcia w I połowie 2016 r.

W I połowie 2016 r. z Programu Wsparcia korzystało 10 kobiet i 9 mężczyzn.

Wykres 26. Płeć ofiar handlu ludźmi zgłoszonych do Programu Wsparcia w I połowie 2016 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

3.3.3. Wiek cudzoziemców objętych Programem Wsparcia w I połowie 2016 r.

Osoby dorosłe stanowiły aż 95% wszystkich cudzoziemców objętych Programem Wsparcia w pierwszym półroczu 2016 r. Z Programu korzystała tylko jedna osoba małoletnia - 7 - letnia dziewczynka pochodząca z Ukrainy. Najstarsza osoba miała 44 lata, zaś najmłodsza 7. Średnia wieku wynosiła 27,4 lat.

Wykres 27. Wiek ofiar handlu ludźmi zgłoszonych do Programu Wsparcia w I połowie 2016 r.

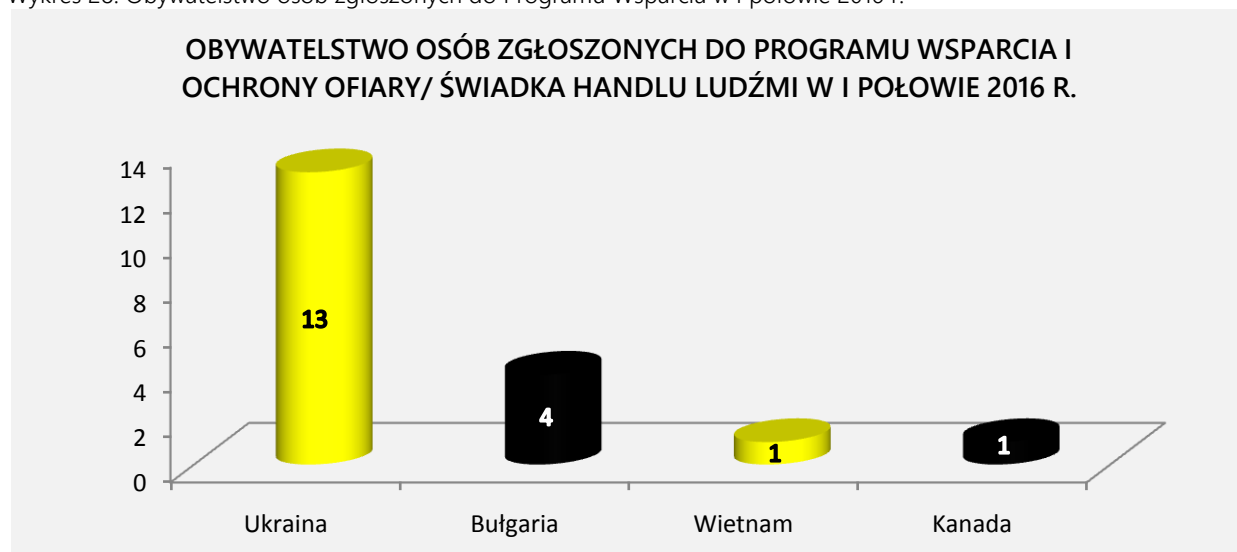

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

3.3.4. Obywatelstwo ofiar handlu ludźmi zgłoszonych do Programu Wsparcia w I połowie 2016 r.

Zdecydowanie najwięcej cudzoziemców objętych Programem Wsparcia w I półroczu 2016 r. pochodziło z Ukrainy (68%), 4 osoby pochodziły z Bułgarii (21%) i po jednej osobie z Wietnamu oraz, co ciekawe, z Kanady (po 5%). Najwięcej osób korzystających z Programu Wsparcia w tym czasie pochodziło więc z Europy (89%).

Wykres 28. Obywatelstwo osób zgłoszonych do Programu Wsparcia w I połowie 2016 r.

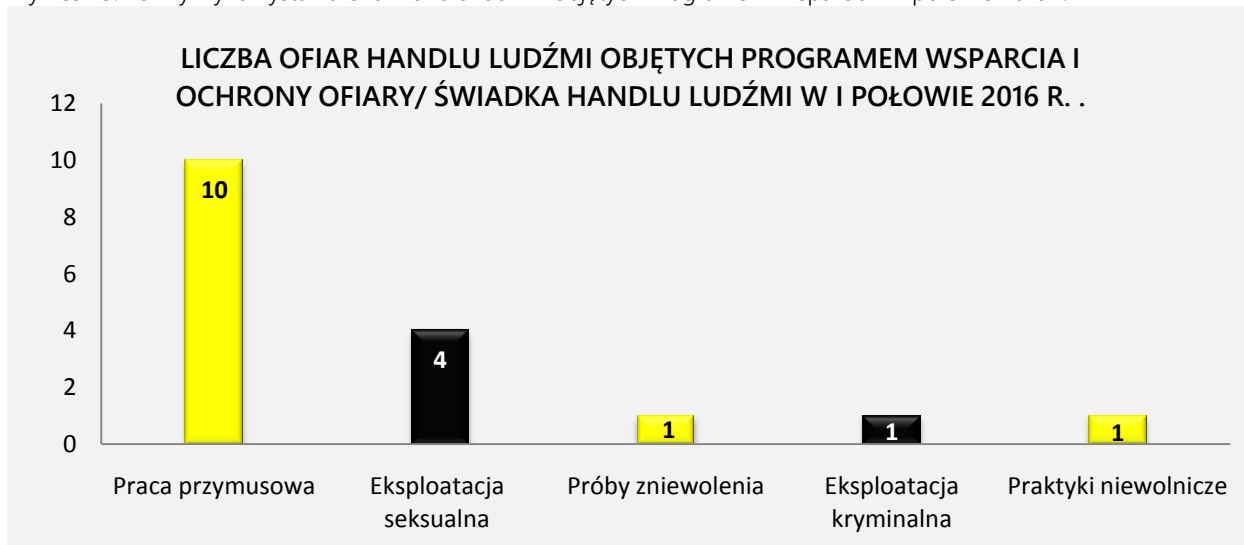

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

3.3.5. Forma wykorzystania ofiar handlu ludźmi zgłoszonych do Programu Wsparcia w I połowie 2016 r.

Najwięcej ofiar handlu ludźmi objętych Programem Wsparcia w I półroczu 2016 r. zostało wykorzystanych w pracy przymusowej, aż 53%. 4 osoby (21%) było ofiarami eksploatacji seksualnej. Pojedyncze osoby doświadczyły próby zniewolenia, eksploatacji kryminalnej i praktyk niewolniczych. W przypadku dwóch osób zidentyfikowanych zostało więcej form wykorzystania: była to próba zniewolenia i nakłanianie do prostytucji oraz praca przymusowa i praktyki niewolnicze.

Wykres 29. Formy wykorzystania ofiar handlu ludźmi objętych Programem Wsparcia w I połowie 2016 r.

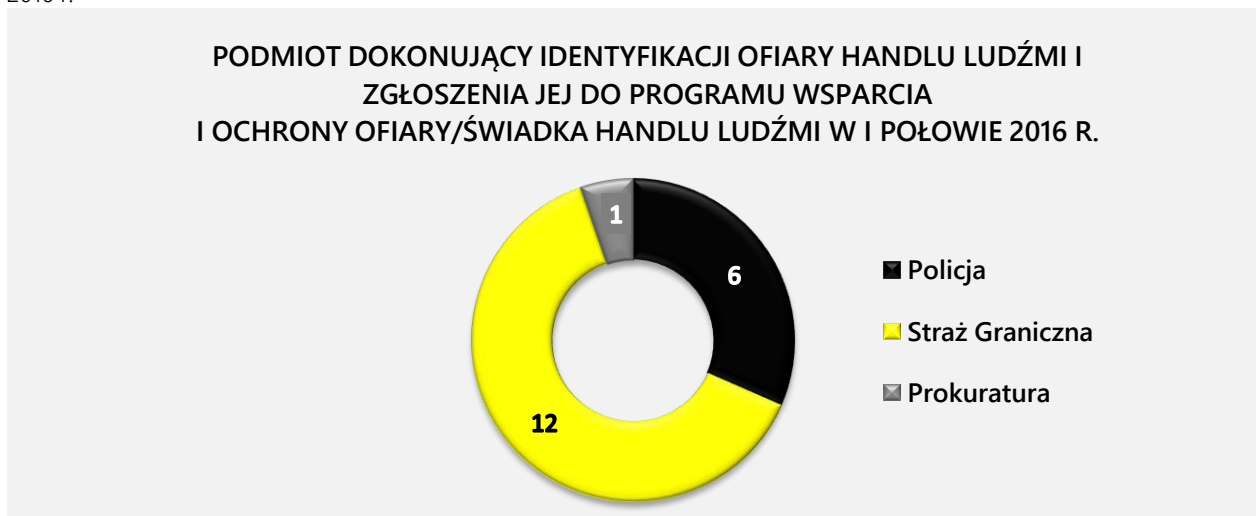

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

3.3.6. Identyfikacja ofiar handlu ludźmi zgłoszonych do Programu Wsparcia w I połowie 2016 r.

Najwięcej cudzoziemców zostało zidentyfikowanych jako ofiary handlu ludźmi i włączonych do Programu Wsparcia przez Straż Graniczną (63%), połowę mniej identyfikacji dokonali funkcjonariusze Policji (32%). Co ciekawe, pierwszy raz od 2008 r. identyfikacji ofiary handlu ludźmi dokonała także Prokuratura.

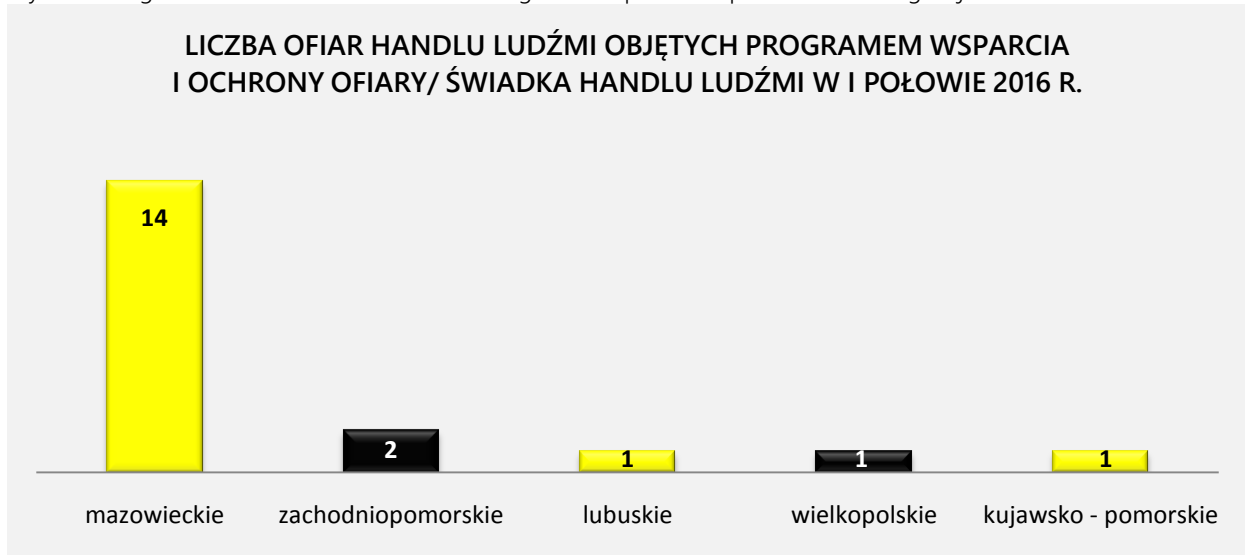
Wykres 30. Podmiot dokonujący identyfikacji ofiary handlu ludźmi i zgłoszenia jej do Programu Wsparcia w I połowie 2016 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

W I połowie 2016 r. zdecydowanie najwięcej ofiar handlu ludźmi zostało zidentyfikowanych i zgłoszonych do Programu Wsparcia z terenu województwa mazowieckiego - aż 14 z 19 osób, tj. 74%. Z terenu województwa zachodniopomorskiego zgłoszone zostały 2 osoby, a z województw: lubuskiego, wielkopolskiego i kujawsko - pomorskiego po jednej osobie.

Wykres 24. Zgłoszenia ofiar handlu ludźmi do Programu Wsparcia w I połowie 2016 r. wg województw.

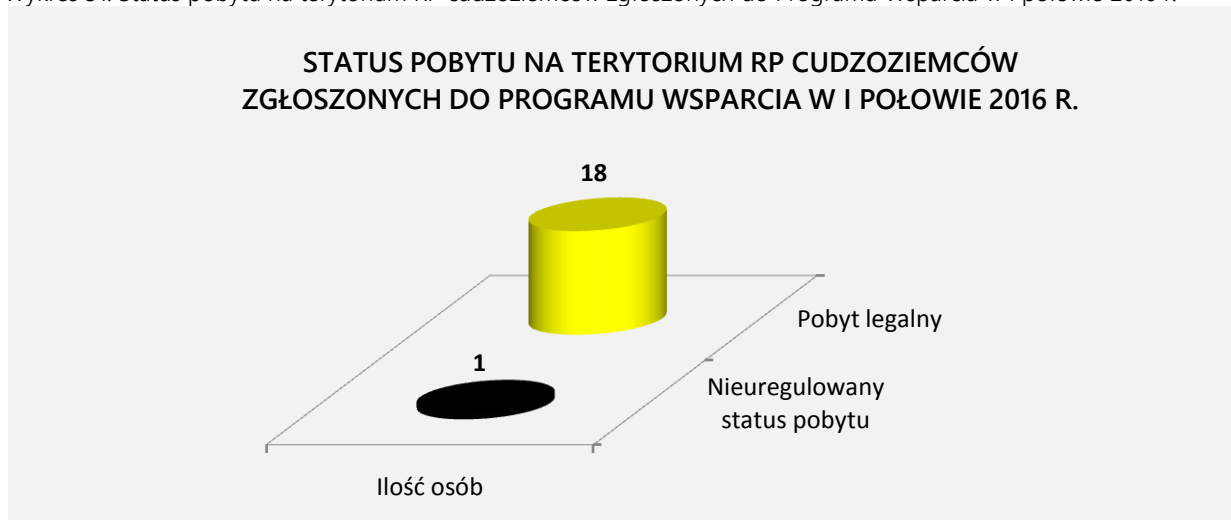

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

3.3.7. Status pobytu na terytorium RP cudzoziemców zgłoszonych do Programu Wsparcia w I połowie 2016 r.

Do chwili objęcia Programem Wsparcia 18 cudzoziemców przebywało na terenie Polski legalnie, a jedna osoba miała nieuregulowany status pobytu. W momencie zgłoszenia do Programu wszystkie osoby przebywały w Polsce legalnie.

Wykres 31. Status pobytu na terytorium RP cudzoziemców zgłoszonych do Programu Wsparcia w I połowie 2016 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

W I połowie 2016 r. zeznania w sprawie handlu ludźmi złożyło 7 cudzoziemców objętych Programem Wsparcia. Zeznań nie złożyło 12 osób, z czego jedna ze względu na wiek - osoba małoletnia.

Wykres 32. Złożenie zeznań przez ofiary handlu ludźmi zgłoszone do Programu Wsparcia w I połowie 2016 r.

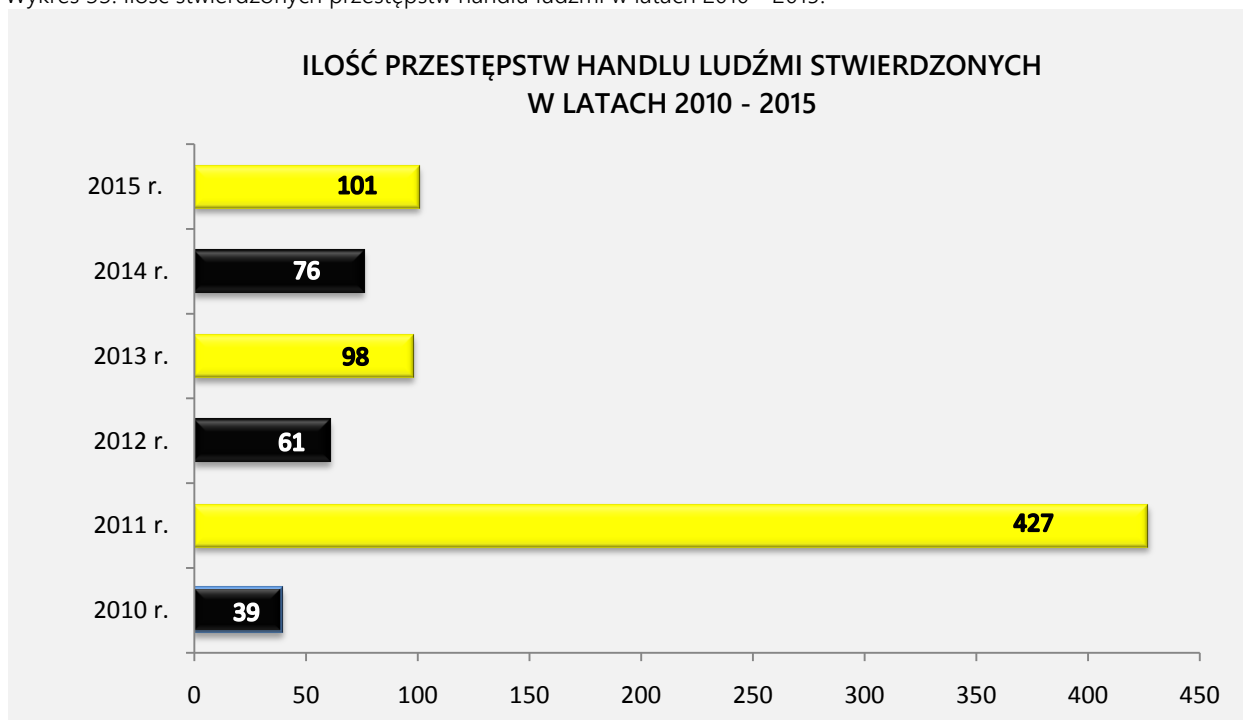

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

3.3. Dane statystyczne dotyczące przestępstwa handlu ludźmi w Polsce w 2015 r.

Według danych przekazanych przez Wydział do Walki z Handlem Ludźmi w 2015 r. w Polsce stwierdzonych zostało 101 przestępstw handlu ludźmi z art. 189a §1 Kodeksu Karnego. Jest to o 25 przestępstw więcej w stosunku do roku 2014. W latach 2012 - 2015 ich liczba utrzymywała się na stosunkowo podobnym poziomie, w odróżnieniu od roku 2011, kiedy to zostało stwierdzonych 427 przestępstw handlu ludźmi, tj. ponad czterokrotnie więcej niż w 2015 r.

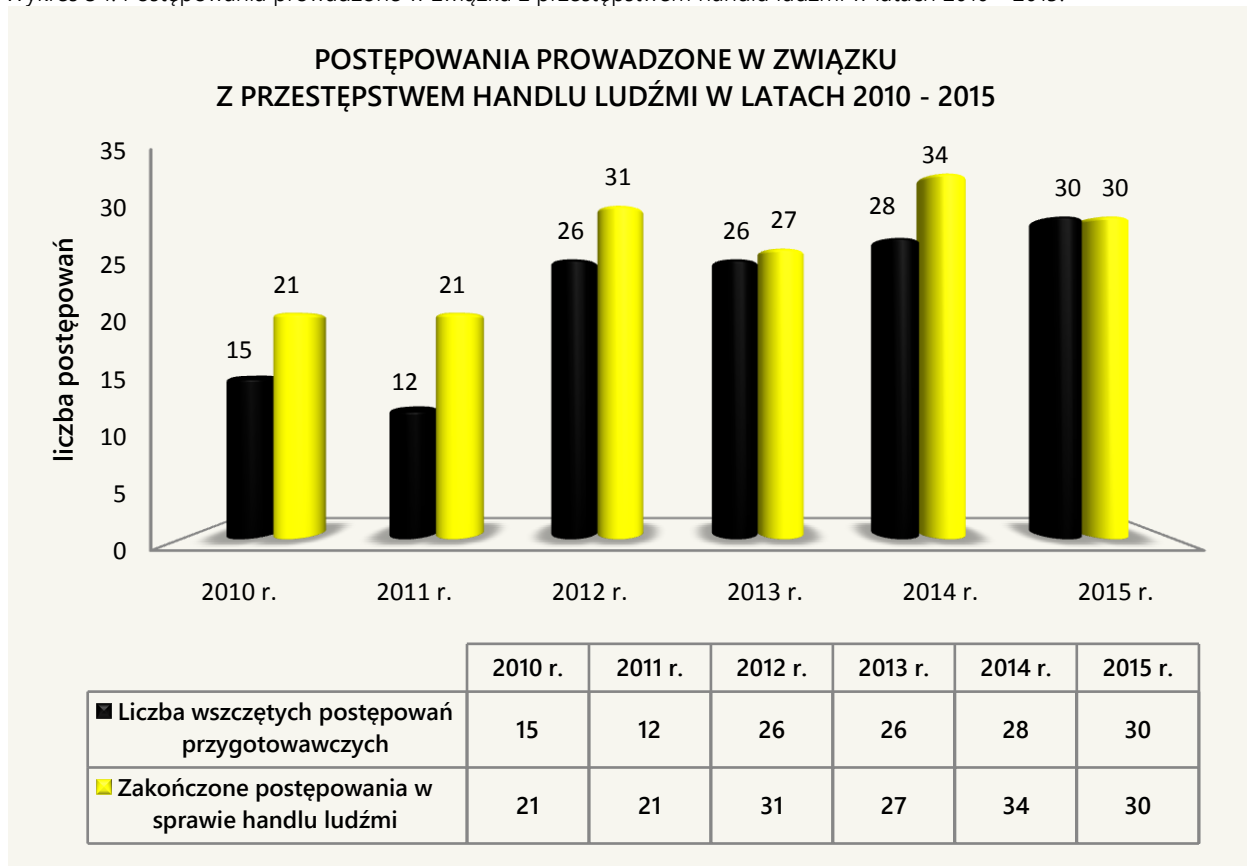
Wykres 33. Ilość stwierdzonych przestępstw handlu ludźmi w latach 2010 - 2015.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Komendy Głównej Policji.

W 2015 r. wszczętych zostało 30 postępowań w związku z przestępstwem handlu ludźmi (o 2 więcej niż w roku poprzednim) oraz 30 postępowań zakończono (tj. o 4 mniej niż w roku poprzednim). W latach 2012 - 2015 brak jest znaczących wahań w liczbie wszczętych i zakończonych postępowań w sprawie przestępstwa handlu ludźmi.

Wykres 34. Postępowania prowadzone w związku z przestępstwem handlu ludźmi w latach 2010 - 2015.

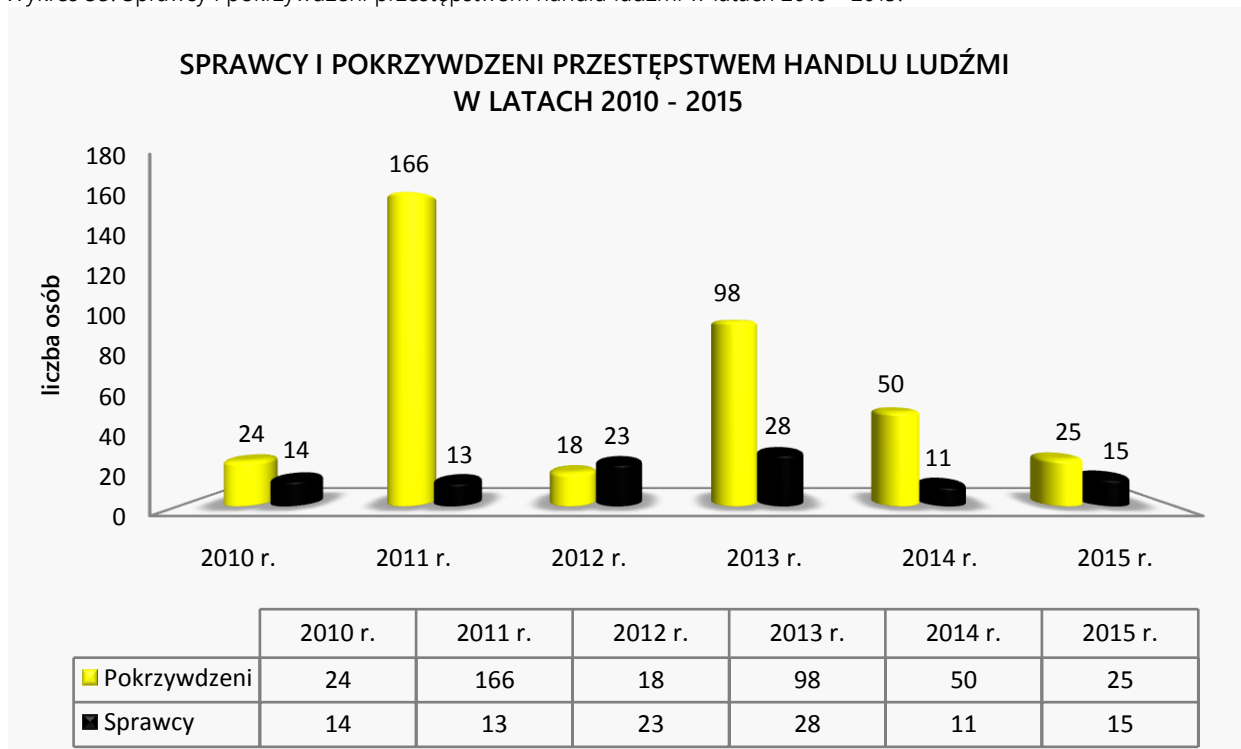

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Komendy Głównej Policji.

W 2015 R. PRZESTĘPSTWEM HANDLU LUDŹMI POKRZYWDZONYCH ZOSTAŁO 25 OSÓB.

Według statystyk policyjnych w 2015 r. przestępstwem handlu ludźmi w świetle art. 189a §1 Kodeksu Karnego pokrzywdzonych zostało 25 osób, czyli aż o 50% mniej niż w roku wcześniejszym. Począwszy od 2013 r. zaobserwować można rokroczny spadek liczby pokrzywdzonych, średnio co roku o połowę. Nie oznacza to, że skala handlu ludźmi jest mniejsza, z uwagi na trudności w identyfikacji ofiar większość przestępstw pozostaje nie wykryta. W kwestii sprawców przestępstwa handlu ludźmi - w 2015 r. stwierdzonych zostało 15 osób, o 4 więcej niż w roku wcześniejszym.

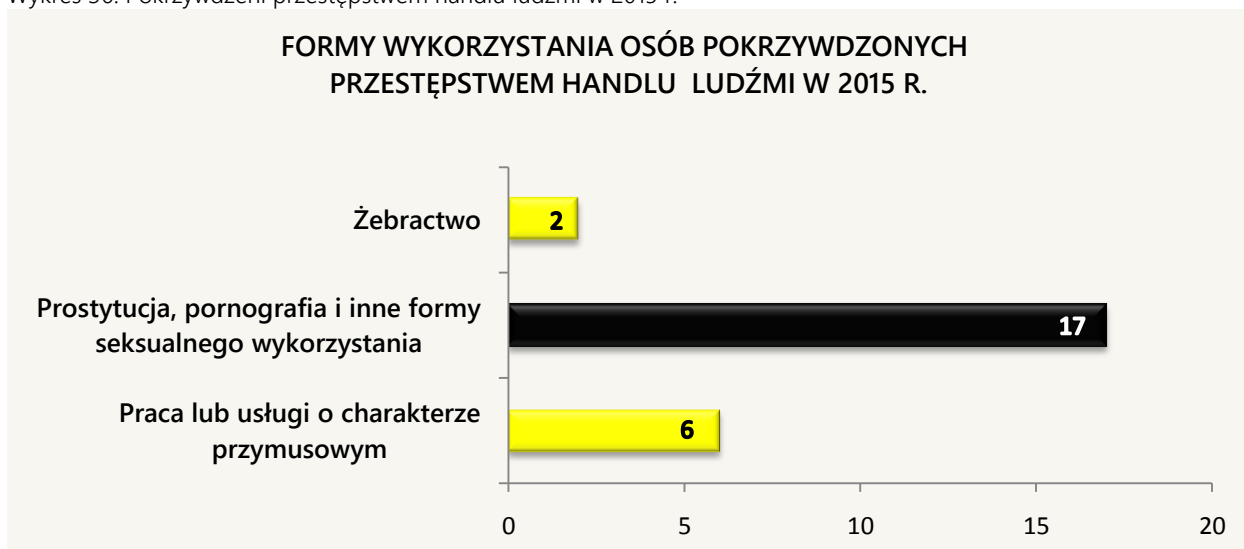
Wykres 35. Sprawcy i pokrzywdzeni przestępstwem handlu ludźmi w latach 2010 - 2015.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Komendy Głównej Policji.

Wszystkie zidentyfikowane osoby pokrzywdzone handlem ludźmi w 2015 r. to dorosłe kobiety. Warto zauważyć, że nie zostali odnotowani żadni pokrzywdzeni mężczyźni ani małoletni. Aż 17 z 25 (68%) pokrzywdzonych handlem ludźmi w 2015 r. zostało wykorzystanych w prostytucji i pornografii, 6 osób w pracy bądź usługach o charakterze przymusowym, a 2 osoby zostały zmuszone do żebrania.

Wykres 36. Pokrzywdzeni przestępstwem handlu ludźmi w 2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Komendy Głównej Policji.

Najliczniejszą grupę wśród osób pokrzywdzonych w 2015 r. przestępstwem handlu ludźmi stanowili obywatele Ukrainy, aż 14 z 25 osób. 9 ofiar handlu ludźmi posiadało obywatelstwo polskie, a 2 obywatelstwo rumuńskie.

Wykres 37. Obywatelstwo osób pokrzywdzonych przestępstwem handlu ludźmi w 2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Komendy Głównej Policji.

Podsumowując, w 2015 r. w Polsce odnotowanych zostało 101 przestępstw handlu ludźmi. Pokrzywdzonych w nich zostało 25 kobiet, z czego ponad połowa pochodziła z Ukrainy. Najczęstszą formą wykorzystania ofiar było zmuszanie do prostytucji, pornografii i innych form seksualnego wykorzystania. Odmienne od roku 2014 r. wśród poszkodowanych nie było dzieci, ani mężczyzn. Policja zanotowała 15 sprawców tego przestępstwa, wszczętych zostało 30 postępowań przygotowawczych z artykułu z art. 189a §1 Kodeksu Karnego, a 30 postępowań dotyczących handlu ludźmi zakończono.

3.4. Dane statystyczne dotyczące przestępstwa handlu ludźmi - art. 189a §1 Kodeksu Karnego w pierwszej połowie 2016 r.

W pierwszej połowie 2016 r. w Polsce stwierdzono 3 przestępstwa handlu ludźmi, w których pokrzywdzone były 3 osoby: 2 w prostytucji, pornografii lub innych formach seksualnego wykorzystania oraz 1 osoba w pracy lub usługach o charakterze przymusowym. Wśród pokrzywdzonych było 2 mężczyzn oraz 1 kobieta. 1 osoba była małoletnia. Wszystkie ofiary miały polskie obywatelstwo. Stwierdzono 4 sprawców z art. 189a §1 Kodeksu Karnego, wszczęto 13 postępowań przygotowawczych dot. przestępstwa handlu ludźmi, a 12 postępowań zakończono.

3.5. Handel dziećmi

Szczególnie istotnym problemem w zakresie handlu ludźmi jest handel dziećmi. Co roku wśród około 2 milionów ofiar na świecie, dzieci stanowią aż 1/3. Zgodnie z postanowieniami *Protokołu Fakultatywnego do Konwencji o Prawach Dziecka w sprawie Handlu Dziećmi, Dziecięcej Prostytyucji i Dziecięcej Pornografii* z 2000 r., handlem dziećmi jest jakiegokolwiek działanie lub transakcja, w drodze której, dziecko przekazywane jest przez jakąkolwiek osobę lub grupę osób innej osobie lub grupie osób za wynagrodzeniem lub jakąkolwiek inną rekompensatą.

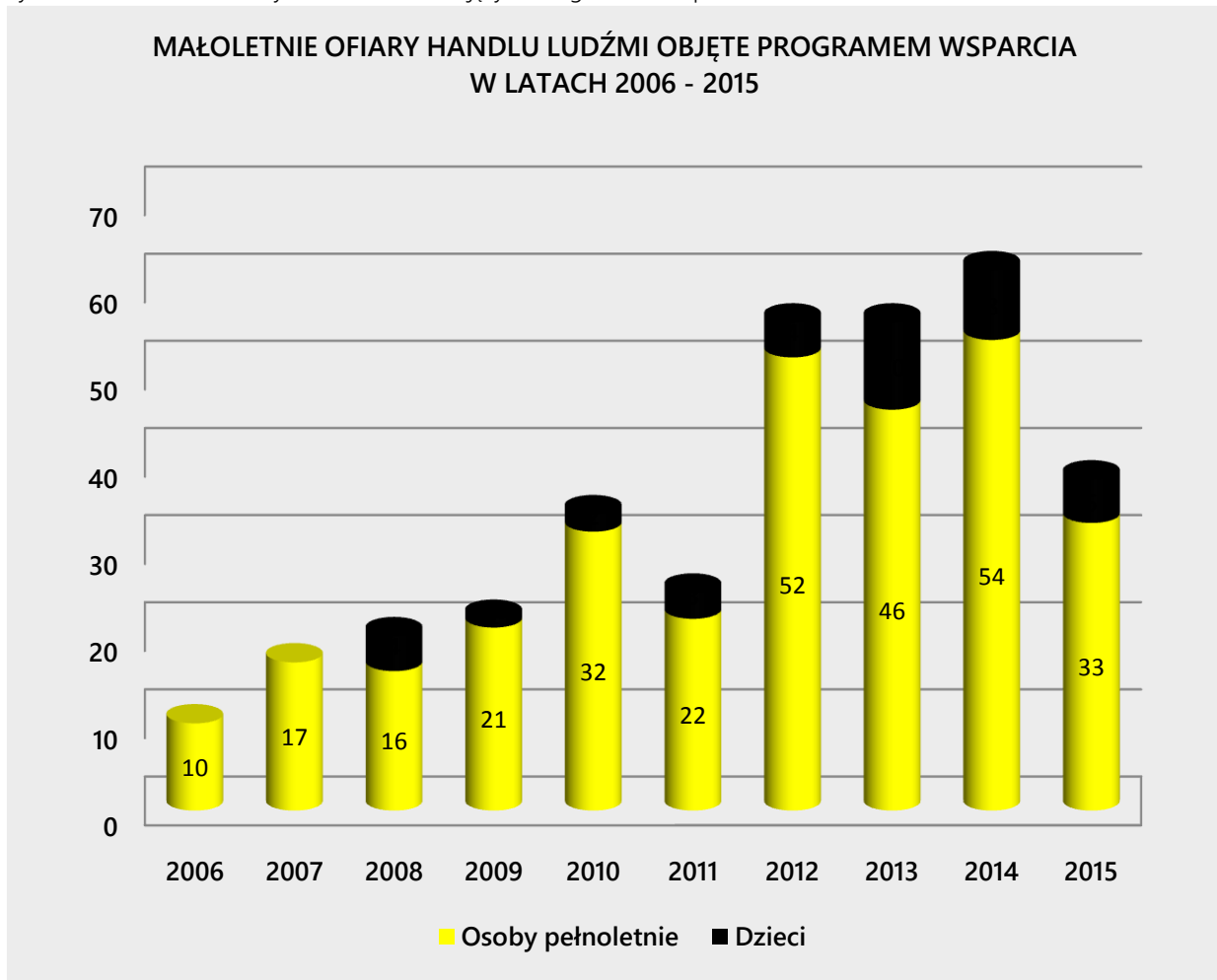
Polski Kodeks Karny przewiduje szczególną regulację odnośnie handlu dziećmi. W definicji przestępstwa handlu ludźmi, zawartej w art. 115 § 22 Kodeksu Karnego, w punkcie szóstym zaznaczono, że *jeżeli zachowanie sprawcy dotyczy małoletniego, stanowi ono handel ludźmi, nawet gdy nie zostały użyte metody lub środki wymienione w punktach 1- 6*, tj. przemoc lub bezprawna groźba, uprowadzenie, podstęp, wprowadzenie w błąd albo wyzyskanie błędu lub niezdolności do należytego pojmowania przedsiębranego działania, nadużycie stosunku zależności, wykorzystanie krytycznego położenia lub stanu bezradności.

3.4.1. Małoletnie ofiary handlu ludźmi objęte Programem Wsparcia w latach 2006 - 2015

PRZEZ 10 LAT FUNKCJONOWANIA PROGRAMU WSPARCIA (2006 - 2015) SKORZYSTAŁO Z NIEGO 37 MAŁOLETNIICH, Z CZEGO W SAMYM ROKU 2015 5 OSÓB.

W ciągu 10 lat funkcjonowania Programu Wsparcia małoletnie ofiary handlu ludźmi stanowiły niewielki odsetek wszystkich jego beneficjentów. Przez pierwsze 2 lata, tj. w roku 2006 i 2007 do Programu Wsparcia nie zostało zgłoszone żadne dziecko będące ofiarą handlu ludźmi. W kolejnych latach były to jednostkowe przypadki, najwięcej zaś w roku 2013 r., 10 osób. W roku 2015 z Programu Wsparcia skorzystało 5 małoletnich. Do tej pory łącznie z Programu Wsparcia skorzystało 37 małoletnich cudzoziemców.

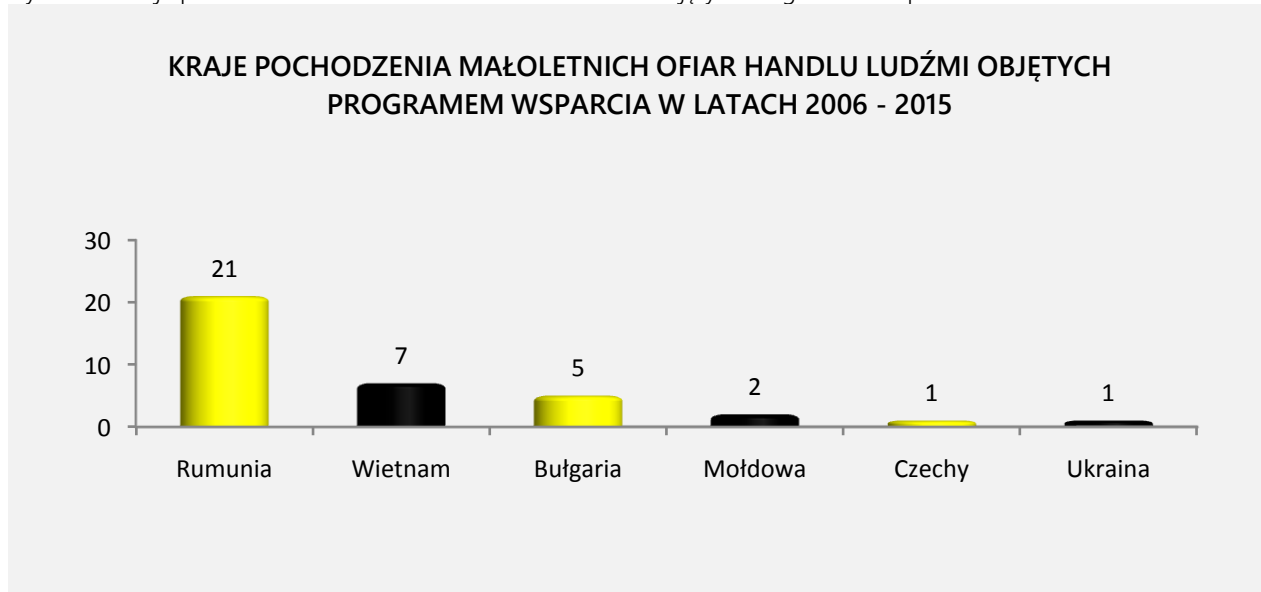
Wykres 38. Małoletnie ofiary handlu ludźmi objętych Programem Wsparcia w latach 2006 - 2015

źródło: opracowanie własne na podstawie portalu www.handelludzmi.eu

Ponad połowa małoletnich, którzy skorzystali z Programu Wsparcia w latach 2006 - 2015 pochodziło z Rumunii (57%). Drugim najczęstszym państwem pochodzenia jest Wietnam (19%), a trzecim Bułgaria (14%). Ogółem w trakcie 10 lat funkcjonowania Programu Wsparcia 81% małoletnich ofiar handlu ludźmi pochodziło z państw europejskich, a pozostali z Azji.

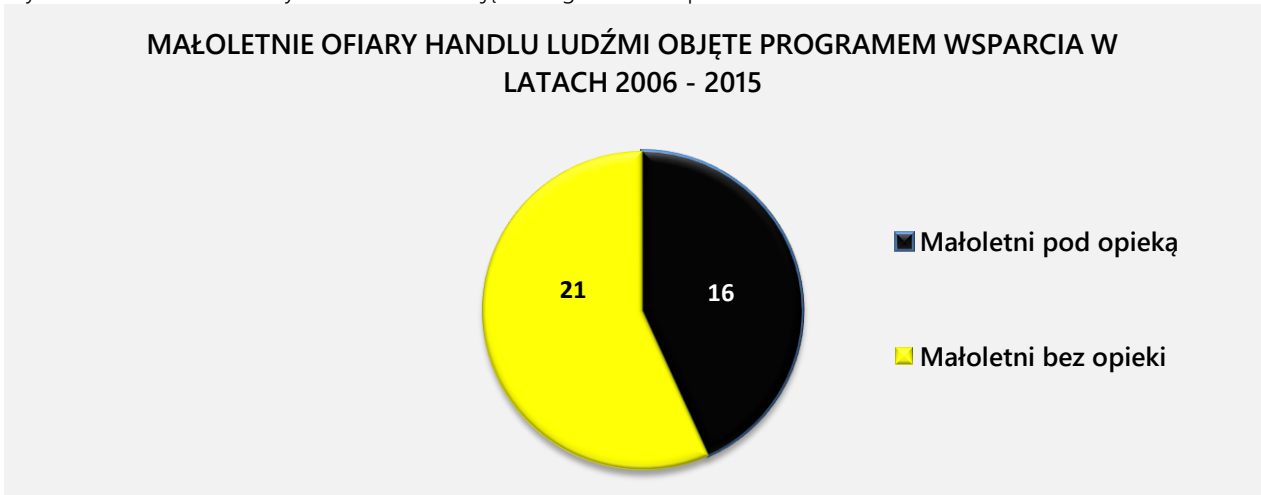
Wykres 39. Kraje pochodzenia małoletnich ofiar handlu ludźmi objętych Programem Wsparcia w latach 2006 - 2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie portalu www.handelludzmi.eu

Ponad połowa małoletnich ofiar handlu ludźmi objętych Programem Wsparcia w latach 2006 - 2015 była dziećmi bez opieki (57%). Żadna małoletnia ofiara handlu ludźmi będąca bez opieki dorosłych nie miała mniej niż 12 lat.

Wykres 40. Małoletnie ofiary handlu ludźmi objęte Programem Wsparcia w latach 2010 - 2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie portalu www.handelludzmi.eu

4. PODSUMOWANIE

Jak powiedział John F. Kerry, Sekretarz Stanu USA: *za pieniądze można kupić wiele rzeczy ale nigdy nie powinno się dać za nie kupić człowieka.*⁴² Niestety, handel ludźmi od lat pozostaje jednym z najbardziej dochodowych przestępstw zorganizowanych na świecie, które próbuje się zwalczać zarówno na poziomie międzynarodowym, jak i na poziomie poszczególnych państw.

W Polsce najważniejszym dokumentem w tej mierze jest Krajowy Plan Zwalczania i Zapobiegania Handlu Ludźmi określający szereg uzupełniających się działań, których wykonanie i nadzorowanie powierzono Zespołowi ds. Zwalczania i Zapobiegania Handlowi Ludźmi. Jednym z filarów polskiego systemu wsparcia ofiar handlu ludźmi jest Krajowe Centrum Interwencyjno - Konsultacyjne zapewniające wszechstronną pomoc, od poradnictwa prawnego, interwencyjnego i psychologicznego po udzielenie zakwaterowania i opieki medycznej. W 2015 r. ze wsparcia KCIK skorzystało 229 osób: 103 Polaków i 126 cudzoziemców. W pierwszym półroczu 2016 r. odnotowano już 133 beneficjentów: 62 Polaków i 71 cudzoziemców. Od 10 lat w ramach KCIK funkcjonuje także w pełni nakierowany na pomoc cudzoziemcom Program Wsparcia i Ochrony Ofiar/ Świadków Handlu Ludźmi. W 2015 r. objętych nim było 38 osób, 22 kobiety i 16 mężczyzn. Zdecydowanie najwięcej cudzoziemców pochodziło z Wietnamu. Z kolei, według danych Komendy Głównej Policji w 2015 r. w Polsce stwierdzonych zostało 101 przestępstw handlu ludźmi z art. 189a §1 Kodeksu Karnego, tj. o 25 więcej niż w roku 2014. Obecnie najczęstszymi formami wykorzystania ofiar handlu ludźmi jest praca przymusowa oraz wykorzystanie seksualne, w tym zmuszanie do prostytucji.

Handel ludźmi jest procederem zasługującym na szczególne potępienie. Pozostaje mieć nadzieję, że coraz liczniej podejmowane działania prewencyjne, w tym kampanie społeczne, uwrażliwią społeczeństwo na krzywdę doznawaną przez ofiary oraz przyczynią się do bardziej efektywnego ścigania sprawców.

⁴² Trafficking in persons report July 2015, <https://www.state.gov/documents/organization/245365.pdf>

Spis wykresów:

Wybrane podmioty w Polsce zaangażowane w walkę z handlem ludźmi.	9
Zespół do Spraw Zwalczania i Zapobiegania Handlowi Ludźmi.	10
Beneficjenci KCIK w 2015 r.	16
Beneficjenci KCIK w 2015 r. według kraju pochodzenia.	17
Cudzoziemscy beneficjenci KCIK w 2015 r. według krajów pochodzenia.	18
Beneficjenci KCIK w 2015 r. według wieku.	18
Formy wykorzystania beneficjentów KCIK w 2015 r.	19
Formy pomocy udzielonej beneficjentom KCIK w 2015 r.	20
Tłumaczenia dokonane dla beneficjentów KCIK w 2015 r.	21
Powroty cudzoziemskich beneficjentów KCIK w 2015 r. do krajów pochodzenia.	22
Cudzoziemscy beneficjenci KCIK w I poł. 2016 r. według krajów pochodzenia.	23
Formy wykorzystania beneficjentów KCIK w I poł. 2016 r.	24
Formy pomocy udzielonej beneficjentom KCIK w I poł. 2016 r.	25
Powroty cudzoziemskich beneficjentów KCIK do krajów pochodzenia w I poł. 2016 r.	25
Tłumaczenia dokonane dla beneficjentów KCIK w I poł. 2016 r.	26
Liczba ofiar handlu ludźmi objętych Programem Wsparcia w 2015 r.	27
Ilość osób objętych Programem Wsparcia w latach 2006- 2015.	27
Płeć ofiar handlu ludźmi zgłoszonych do Programu Wsparcia w 2015 r.	28
Wiek ofiar handlu ludźmi zgłoszonych do Programu Wsparcia w 2015 r.	28
Małoletnie ofiary handlu ludźmi zgłoszone do Programu Wsparcia w 2015 r.	29
Obywatelstwo osób zgłoszonych do Programu Wsparcia w 2015 r.	29
Formy wykorzystania ofiar handlu ludźmi objętych Programem Wsparcia w 2015 r.	30
Podmiot dokonujący identyfikacji ofiary handlu ludźmi i zgłoszenia jej do Programu Wsparcia w 2015 r.	31
Status pobytu na terytorium RP cudzoziemców zgłoszonych do Programu Wsparcia w 2015 r.	32
Złożenie zeznań przez ofiary handlu ludźmi zgłoszone do Programu Wsparcia w 2015 r.	32
Płeć ofiar handlu ludźmi zgłoszonych do Programu Wsparcia w I połowie 2016 r.	33
Wiek ofiar handlu ludźmi zgłoszonych do Programu Wsparcia w I połowie 2016 r.	34
Obywatelstwo osób zgłoszonych do Programu Wsparcia w I połowie 2016 r.	34
Formy wykorzystania ofiar handlu ludźmi objętych Programem Wsparcia w I połowie 2016 r.	35
Podmiot dokonujący identyfikacji ofiary handlu ludźmi i zgłoszenia jej do Programu Wsparcia w I połowie 2016 r.	36
Status pobytu na terytorium RP cudzoziemców zgłoszonych do Programu Wsparcia w I połowie 2016 r.	37
Złożenie zeznań przez ofiary handlu ludźmi zgłoszone do Programu Wsparcia w I połowie 2016 r.	37
Ilość stwierdzonych przestępstw handlu ludźmi w latach 2010 - 2015.	38
Postępowania prowadzone w związku z przestępstwem handlu ludźmi w latach 2010 - 2015.	39
Sprawcy i pokrzywdzeni przestępstwem handlu ludźmi w latach 2010 - 2015.	40
Pokrzywdzeni przestępstwem handlu ludźmi w 2015 r.	40

Obywatelstwo osób pokrzywdzonych przestępstwem handlu ludźmi w 2015 r.	41
Małoletnie ofiary handlu ludźmi objętych Programem Wsparcia w latach 2006 - 2015	43
Kraje pochodzenia małoletnich ofiar handlu ludźmi objętych Programem Wsparcia w latach 2006 - 2015	44
Małoletnie ofiary handlu ludźmi objęte Programem Wsparcia w latach 2010 - 2015	44